

Poština plačana pri
pošti 3102 Celje

Glasiło Zveze veteranov vojne za Slovenijo

Veteran 14

junij 2001

**ZMAGA V
VOJNI SE PRIČNE
V SRCU**

**ENOTNOST
NE TONE V
POZABO**

**ČE HOČEŠ DRUGE
VNETI,
MORAŠ SAM
GORETI**

**SREČANJE
VETERANOV
SLOVENIJE
1991-2001**

Fédération Mondiale
des Anciens Combattants
World Veterans Federation

ISSN 1580-4518

KAZALO :

Foto-utrip: Praporščaki ZVVS na urjenju	2
S. Lisjak: Zmaga v vojni se prične v srcu	3
S. Lisjak: Uspešno prelomno leto	4
R. Zorko: Enotnost ne tone v pozabo	5-6
S. Granda: Če hočeš druge vneti, moraš sam goreti	6-7
B. Kujundžič: Umiranje v vojni	7-8
R. Klinar: Odgovor	8
A. Slana: Ne smemo pozabiti	9
OZVVS Ljubljana: Vojna za Slovenijo 2001	9
Z. Kosmina: Od upora leta '21 do 10. obletnice samostojne Slovenije	10-11
M.V. Smolej: Slovenska zgodba - II. del	11-12
E. Pižorn: Da ne bi ostalo pozabljeno	12-13
T. Sračni: Zbrali za hišno dvigalo	13
M. Tišler: Več kot samo delovna dolžnost	14-16
T. Teropšič; A. Bobek: Prijetje majorja Prodanoviča	16-18
M. Furlan: Prebujanje	18
IN MEMORIAM	20

VETERANOV DOPISNIK

J. Kocbek: Ob našem prazniku	21
R. Klinar: 622 članov OZVVS Radovljica - Jesenice	21
R. Klinar: Aktivni na Gorenjskem	22
D. Čop/R. Zorko: Kočevci snemajo film	22
J. Dragoš: Podvojili članstvo	23
A. Jamnik: Bitka za Trzin 2001	23
R. Zorko: Zbor v Artičah	24
S. Korez: 10. obletnica mobilizacijsko taktične vaje »Premiki '91«	25
D. Hočevnar: Spominsko srečanje v krvavi Peči	25
R. Zorko Zbor v Krškem	26
A. Sarnavsky: V znamenju rojaka Rudolfa Maistra	26
R. Zorko: Opravičilo	26
M. Toš: Skupja v vojni in miru	27
R. Klinar: Šport - Strelsko tekmovanje	27
Z. Kosmina: Poezija - Utrinki želja	27
M. Gomilšek: Srečanje varnostnikov NEK Krško	28
R. Zorko: Pod državnimi simboli	28
R. Zorko: Tretje veteransko združenje v Posavju	29
D. Naraglav: Šport - Večkratni državni prvak	30-31
B. Ličina: Led je prebit	31
ZVVS: Srečanje veteranov Slovenije	32
R. Murn: Nagradna križanka	33

Izdajatelj: Predsedstvo Zveze veteranov vojne za Slovenijo, p.p. 2780, Rojčeva 16, 1110 Ljubljana; tel.: (01) 524-17-84, faks: (01) 524-26-88; matična št.: 1211293, davčna št.: 20075715; Ž.R. NLB-posl. Moste, Ljubljana, št.: 50100-620-133-05-101-2118-36137/80.

Glavni in odgovorni urednik: Renato ZORKO, p.p. 109, 8250 Brežice, tel./faks: (07) 496-78-45, gsm: (031)-332-853, e-pošta: Renato.Zorko@zvvs.si. **Člani uredništva:** Rina KLINAR, Jože KUZMAN, Vojo ŠTEMBERGAR, Stane GRANDA. **Zunanji sodelavci:** Rut ZLOBEC (lektorica), Milan ALAŠEVIČ (karikature, aforizmi), Rudi MURN (križanka). **Grafični prelom in tisk:** Grafika Gracer Celje. **Naslovnica:** Foto A. Mihelič, Triglavski narodni park; **Naklada:** 17000 izvidovov

Po mnenju Urada vlade za informiranje se za glasilo VETERAN, skladno s 7. točko 25. člena Zakona o davku na dodano vrednost (Ur.list RS št. 89/98) za nosilce besede, slike in zvoka, obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8%. Skladno s 1. točko 12. člena so plačniki davka na dodano vrednost davčni zavezanci, ki opravijo promet blaga in storitev, od katerega se obračunava in plačuje DDV. Prispevke za naslednjo številko Veterana pošljite na urednikov naslov. Nepodpisanih prispevkov ne objavljamo. Prispevke nam obvezno pošljite na računalniških disketah 3,5" v urejevalniku besedil Word for Windows.

ZMAGA V VOJNI SE PRIČNE V SRCU, NADALJUJE V GLAVI IN KONČA Z ROKAMI

Piše: Srečko Lisjak

Pred desetimi leti smo se s srcem, znanjem in dejavnostjo skupaj z veliko večino prebivalcev z bojem obranili komaj nastalo slovensko državo. Osamosvojitve slovenskega naroda je bil in bo za vedno ostal epohalni dogodek in čas, ko nas je dobesedno gledal ves svet. Prvič v zgodovini smo dokazali da smo državotvoren narod, ki se je končno otresel tradicionalne pokorščine. Otresli smo se občutka manjvrednosti, odvisnosti in strahu za svoj samostojni obstoj.

V tistem neponovljivem obdobju 1990-1991 smo zastavili vse svoje moči, znanje, sposobnosti in življenja v bran domovini. To je neizpodbitna resnica, ki se jo občasno prekriva, zaničuje in zmanjšuje. Vendar dosežki so natančni. Zmagali smo ponosno, pokončno in dokončno. Zmagali smo z orožjem in krvjo, žal tudi z življenji naših soborcev. Njim velja še posebno spoštljiv spomin in če bo še kdaj potrebno drugim v opomin, da smo in bomo za domovino žrtvovali tudi svoje življenje.

V to vojno, ki nam je bila vsiljena, smo šli zavestno, odločno, pogumno, kot lahko gre le človek, ki ve kaj hoče in zmora za svoj narod, dom, družino in domovino.

Nismo se prestrašili agresorskega števila, znanja, tehnike in njegovega brutalnega početja. Nismo se ustrašili jugo-generalov, ne srbske in ne slovenske krvi. Bili so slabi generali in slabi Slovenci. Sprejemamo njihovo pravico do svobodne izbire in opredelitve, da so zmotno mislili, govorili in delovali. Ne moremo pa sprejeti njihovega sedanjega pljuvanja in stresanja lastne zlobe na nas osamosvojitelje brez minimalnega moralnega in etičnega občutka. Takšne ljudi lahko obžalujemo in pomilujemo, vendar resnica obstaja nespremenjena, s takšnimi ljudmi si domovina tedaj ni mogla in tudi sedaj ne more zagotavljati varne in trdne prihodnosti.

Zavedamo se, da smo v trenutkih stiske in preizkušnje lahko sprejeli pravo odločitev tudi zaradi vseh posameznikov, ki so za svobodo in suvereno domovino v vsej zgodovini našega naroda zavestno darovali svojo ustvarjalnost, pravičnost, odločnost, požrtvovalnost in pogum. Pa tudi svojo osamljenost, osebno srečo in tisto najbolj dragoceno - svoje življenje. Zmagali smo tako zaradi naše skupne preteklosti, ki v sebi skriva več pogumnih kakor nečastnih dejanj, več dajanja kot sprejemanja, sicer bi kot narod tako dolgo ne mogli preživeti.

Že grški filozof Platon je zapisal: »Človek se ne rodi samo zase, temveč tudi za domovino.« Mi, veterani vojne za Slovenijo smo z vsemi tistimi, ki so v tistem obdobju delovali za Slovenijo dokazali, da smo se rodili tudi za Slovenijo, del naših soborcev je pa zanjo tudi umrlo. Kdor umre za domovino, ta večno živi.

Za nami prihajajo generacije, ki odraščajo v samostojni državi. Nihče jih več ne bo vzgajal za hlapce tujcem. Nihče jih več ne bo silil praznovati tujih zmag, porazov in resnic. To je naša zasluga in vseh tistih, ki so v vsej zgodovini slovenstva delovali v dobro slovenskega človeka.

Zaradi vsega tega smo ponosni veterani in imamo pravico do ponosne in časti vredne domovine. Bodimo ponosni na svobodo in samostojno Slovenijo ter na vso pot, ki jo je bilo potrebno prehoditi včeraj. Ponosni veterani ponosne, srečne in časti vredne domovine pa hočemo ostati tudi vnaprej, tukaj in danes in v vseh jutrišnjih dneh. Spoštovane veteranke in veterani!

Iskrene čestitke ob 10. obletnici naše države in obenem hvala vsem, ki so prispevali svoj delež k obrambi republike Slovenije.

Srečko Lisjak, predsednik ZVVS

USPEŠNO PRELOMNO LETO

Trzin, 10. marec 2001

V imenu gostitelja domžalskih in trzinskih veteranov je delegat Glavnega zbora ZVVS pozdravil Dominik Grmek, predsednik OZVVS Domžale, sledila je turistična predstavitev Trzina in obuditev spominov na bitko pri Trzinu z diapozitivi. Redni letni delovni glavni zbor je tokrat potekal v znaku priprav na obeležitev 10. obletnice osamosvojitvene vojne 2001.

Kot je v svojem poročilu zapisal predsednik Srečko Lisjak, je ZVVS zaokročila leto uspešnih sprememb, predvsem v samopreoblikovanju.

S. Lisjak: »Delujemo v družbi, ki se organizira in razvija, v kateri si nasproti stojijo različni pogledi in želje, kjer se izvajajo različne aktivnosti in naloge, kjer se uveljavljajo na takšen ali drugačen način različni interesi. Vse to ima svoj vpliv tudi na delo in odnose v naši organizaciji, kljub temu, da smo nestranskarška, neprofitna, nepolitična, nevladna organizacija. Vsak med nami ima obilico osebnih in profesionalnih potreb in ciljev, ki jih želi uveljaviti v svojem okolju, družbi in naši organizaciji. Prav usklajevanje vseh teh želja in potreb, pa zahteva iskanje najustrežnejšega konsenza tako znotraj organizacije, kot tudi zunaj nje.

Predsedstvo z zadovoljstvom in ponosom gleda na opravljeno delo v preteklem letu, ki je predvsem temeljilo na konsolidaciji organizacije v pravno-formalnem in organizacijskem področju. V preteklem obdobju od preoblikovanja naše organizacije do sedaj je zahtevalo veliko naporov in boja s tistimi, ki so temu nasprotovali. Na tem mestu želim in moram omeniti tudi poskus dejansko lahko rečemo rušenja naše zveze. Aktivnosti, ki so jih posamezniki vodili v cilju oblikovanja neke nove veteranske organizacije, to je organizacije MSNZ, so nedvomno bili ta poskus. Ustanavljanje nove veteranske organizacije, ob dveh že ustanovljenih, bi močno omajalo ugled in kredibilnost veteranstva. Ta poskus je pokazal enotnost in trdnost naše nove organizacije, saj so tem poskusom nasledili le nekateri posamezniki. Želim danes in tukaj javno obsoditi takšne poskuse in to tistih, ki za to organizacijo ne prej ne sedaj niso naredili nič koristnega.«

Med temeljne aktivnosti organizacije so v letu 2000 sodile tudi spremembe aktov in dokumentov, kjer je predsednik Lisjak izrekel pohvalo Komisiji za SFO in strokovni službi. Velik napredek je bil zabeležen tudi v članstvu, saj Zveza danes združuje preko 15.700 članov, številka pa mesečno narašča.

Glede zakonskih pravic vojnih veteranov, še vedno ugotavljamo, da nismo dosegli tistih sprememb, o katerih smo govorili na lanskoletnem Glavnem zboru. Dokumente imamo pripravljene, razgovori na ustreznih resornih ministrstev potekajo, podporo odgovornih imamo. Sedaj nas čaka boj na ustreznih komisijah in nato poslancev v parlamentu. Tu bomo potrebovali podporo in pomoč slehernega med vami, slehernega veterana, ki lahko vpliva na zavest in odnos poslancev v Državnem zboru.« je o potrebnih spremembah Zakona o vojnih veteranih povedal Lisjak.

Sicer pa je ZVVS kot vsako leto pozornost posvetilo tudi dve srečanja s svojci padlih, ki dobivajo vsebino, tople človeške

odnose in medsebojno oporo v razumevanju potreb, želja in skupnega druženja. Na tem področju pa je bilo sprejeta tudi pobuda svojcev o ustanovitvi sekcije družin padlih, ki naj bi bila oblika delovanja in sodelovanja družin padlih znotraj zveze.

Veliko aktivnosti je bilo namenjeno tudi skrbi in pomoči socialno ogroženim članom, ki jo je mogoče zagotavljati samo v okviru razpoložljivih sredstev ZVVS. Postopek za dodelitev finančne pomoči pa poteka preko prošenj OZVVS ali PO naslovljenih na Komisijo za kadrovska in statusna vprašanja. V okviru nudenja pomoči članom je potekala akcija zbiranja sredstev za veterana iz Ruš za katerega je bilo zbranih preko 400.000,00 SIT, finančna pomoč pa je bila nudena tudi veteranoma iz Krškega in Kamnika, z dostavo oblačil pa je ZVVS pomagala tudi veteranom iz Loga pod Mangrtom. V sodelovanju s športnim društvom Veseljaki iz Kopra, je bila izvedena tudi akcija pomoči v hrani, obleki in šolskih potrebščinah za družino v Ljutomerju. Skrb pa bo potrebno razširiti tudi na invalide iz vojne za Slovenijo, ki jih je po zadnjih podatkih nekaj čez 60.

Delovno predsedstvo in Srečko Lisjak, predsednik ZVVS ob podajanju letnega poročila

Foto: R. Zorko

V obdobju od ustanovitve zveze je bilo vzpostavljeno še boljše sodelovanje s sorodnimi organizacijami doma in v tujini: delegacija ZVVS je sodelovala na konferenci Svetovne veteranske federacije, se srečala z delegacijo madžarskih veteranov in veteranov Herceg-Bosne ter hrvaških veteranov Sremskega in Vukovarskega področja. Po mnenju predsednika Lisjaka se izboljšuje tudi sodelovanje z veterani II. svetovne vojne ZZB NOB, sodelovanje z organizacijo Sever pa še ni zaživelo v obsegu in oblikah, ki bi si ga želeli.

V letošnjem letu Predsedstvo ZVVS načrtuje in praktično že izvaja izdelavo celostne podobe organizacije, 23. junija 2001 bo v Cerkljah na Dolenjskem organizirano srečanje vseh veteranov vojne za Slovenijo, v mesecu maju in juniju potekajo izbirne športne veteranske igre po posameznih pokrajinah in območjih, v fazi priprav so tudi mednarodne veteranske športne igre, skupaj z Generalštabom SV-Centrom za vojaško zgodovinsko dejavnost pa je v pripravi skupna razstava in zbornik.

R. Zorko

ENOTNOST NE TONE V POZABO (pogovor z brigadirjem Ladislavom Lipičem, načelnikom GŠ SV)

Veteran: Med osamosvojitveno vojno ste delovali kot pomočnik za zaledje v 7. PŠTO Maribor. Boji v vzhodnoštajerski pokrajini TO so bili pestri. Kako se danes spominjate dogodkov?

L. Lipič: Kljub temu, da je element pozabe že začel nekoliko delovati, so to bili dogodki, ki jih človek težko pozabi, predvsem zaradi njihove zgodovinske pomembnosti, ki so pripeljali do samostojne države, v kateri danes živimo. Posebej se spominjam enotnosti, ki je takrat vladala tako v vrstah TO, policije; med vsemi, ki smo v osamosvojitvenih dejanjih sodelovali. V tistem času sem bil ločen od svoje družine, deloval sem v drugi pokrajini, zato so se mi ti dogodki še toliko bolj osebno vtisnili v spomin, saj sem imel malo možnosti stikov z domačimi. Prav zaradi tega je bilo mnogo dogodkov, ki ne bodo nikoli izbrisani iz spomina. Vzhodnoštajerska pokrajina je bila takrat ena večjih pokrajin, kjer je bilo kar veliko spopadov od Ormoža, Gornje Radgone, Radencev, Šentilja in veliko manjših spopadov, ki so se na srečo končali brez žrtev v vrstah TO, kar gre pripisati razumnim postopkom TO, policije in civilnih struktur, ki so sodelovale pri pogajanjih.

Veteran: Kot obramboslovec ste poznali JA in njen način razmišljanja. So vas njeni postopki v obdobju 89-91 kdaj presenetili in ali ste jih pričakovali?

L. Lipič: Tisti čas delim na tri obdobja: formiranje enot MSNZ, ki je v času delovanja pridobivala tisto orožje, ki ga je TO izgubila; drug mejnik je zima leta 90, ko smo pričeli usposabljanje posebne enote, katerim smo kasneje v nasprotju z dotedanjo prakso podeljevali ostro oz. bojno strelivo, hkrati pa smo se vsi, posebno pripadniki rezervne sestave, spogledovali in spraševali, kaj to pomeni; tretji mejnik pa je vezan na pekrske dogodke, saj je bilo takrat zagotovo jasno, tudi meni, kar prej nisem najbolj verjel, da bo prišlo do uporabe sile oziroma oboroženega spopada. Pekrski dogodki in nato ugrabitev takratnega poveljnika Vladimirja Miloševića so tista meja, ko je stvar zame osebno postala popolnoma jasna.

Veteran: Kako danes kot načelnik GŠ SV ocenjujete vrednote osamosvojitvene vojne in kako boste le-te prenašali na mlade vojake SV?

L. Lipič: Osebno menim, da te vrednote in dogodki osamosvojitvene vojne ne bi smeli biti pozabljeni. Slovenska vojska je že dosedaj na nek način trudila, da te vrednote in izkušnje prenaša na mlade vojake, ki so na služenju vojaškega roka ali novo zaposlene v SV, mlajše častnike in podčastnike, ki niso bili udeleženi v osamosvojitveni vojni 90/91. Sam želim intenzivirati tovrstne aktivnosti, še posebej v dogovoru z veteranskimi organizacijami ZVVS in z organizacijo Sever ob 10. obletnici osamosvojitvene vojne, torej želim, da bi v večjem obsegu vključili neposredne udeležence osamosvojitvene vojne v prenašanje določenih izkušenj, da bi seznanjali mlajše generacije s takratnimi dogajanja in jih tudi popeljati na kraje dogodkov. Več pozornosti bi morali posvetiti tudi temeljitejšim analizam posameznih spopadov, saj niso bili dovolj poučeni, zaradi česar še danes prihaja do različnih interpretacij,

Brigadir Ladislav Lipič, načelnik GŠ SV med pogovorom

Foto: R. Z.

dogodkov, ki imajo negativno izhodišče. Če bi bili vsi ti dogodki in spopadi analizirani takoj v prvih letih samostojne države, do tega prav gotov ne bi prišlo ali pa bi bilo bistveno manj napačnih interpretacij.

Veteran: Projekt MSNZ še danes ni popolnoma razkrit, velja pa za enega redkih uspešnih obrambnih projektov, katerega ste se tudi udeležili kot organizator narodne zaščite. Katere lastnosti tega projekta bi želeli prenesti v SV kot njeno doktrino?

L. Lipič: Mislim, da ta organizacija, ki je bila vzpostavljena v okviru MSNZ, če govorim za takratno pokrajino Pomurje, še danes predstavlja izreden zaklad izkušenj, predvsem v njeni elastičnosti in prilagodljivosti. Enote MSNZ smo namreč formirali v izredno kratkem času in jih prilagajali trenutnim razmeram in potrebam. To so bile manjše enote, ki so lahko izvajale različne naloge. Njihova značilnost je bila poseben način kadrovanja, odločilen tretji element pa je bil prav gotovo to, da so se vsi sodelujoči v projektu identificirali s cilji.

Veteran: Imate kot načelnik GŠ SV kakšno posebno vizijo razvoja SV, želite kaj izrecno spremeniti?

L. Lipič: Ves čas govorimo o optimalni vojski, ki jo Slovenija potrebuje za svojo obrambo, kar je ena temeljnih nalog SV. Nič nam namreč ne pomaga imeti veliko vojsko na papirju, če nismo v stanju te vojske ne opremljati ne popolnjevati, kot taka tudi ne more dati ustreznega učinka. Potrebno je prilagoditi potrebe zmoglostim in obratno. Sedanje število slovenske vojske, glede na manevrsko in prostorsko strukturo, je potrebno zmanjšati v splošno dolgoročen program obsega razvoja in opremljanja SV na 47 tisoč, ki bi jo dosegli do konca naslednjega leta, vendar pa smo mnenja, da bi ta številka morala biti še manjša, okoli 35 tisoč pripadnikov SV, če želimo enote ustrezno popolniti in opremiti. To pa seveda zahteva tudi spremembo strateških dokumentov, ki jih je sprejel slovenski parlament. Tako sedaj potekata dva procesa: proces reorganizacije in proces spremembe strateških dokumentov, na osnovi katerih bo v nadaljevanju uveljavljena njihova vsebina. Proces bo pomenil spremembo razmerja med manevrsko in prostorsko strukturo SV v korist manevrske strukture, pomenilo bo spremembo razmerja med vojaki, podčastniki in častniki in

Za delovno mizo

Foto: R. Z.

pa spremembe v opremljenosti SV, kjer je pogoj doseganje deleža bruto nacionalnega dohodka namenjenega za obrambo, to je 2,3 % do leta 2010. V tem primeru bi ta odstotek po moji oceni zadovoljeval in zagotavljal ustrezno opremljenost in popolnjenost SV. Vse to je nujno zaradi sprememb v okolju, kajti danes so viri ogrožanja bistveno drugačni kot pred 6-7 leti, npr. organizirani in oboroženi kriminal, ilegalni pribežniki, naravne nesreče in temu je potrebno prilagoditi tudi organiziranost celotnega obrambnega sistema.

Veteran: Je ta proces že lahko začetek profesionalizacije SV?

L. Lipič: Moje osebno mnenje, da je to že začetek. V enotah za hitro posredovanje, ki se bodo s to strukturo oblikovale, ne bo več vojakov nabornikov, temveč samo profesionalni vojaki, podčastniki in častniki. SV že ima profesionalno enoto, siceršnja popolna profesionalizacija slovenske vojske kot take pa je politično vprašanje.

Veteran: Kako ocenjujete delo ZVVS, katere član ste tudi sami in kje vidite najboljše možnosti za bodoče sodelovanje med SV in ZVVS?

L. Lipič: Osebno izredno cenim prispevek članov veteranske organizacije v osamosvojitvenem obdobju, SV pa je pripravljena tudi na nadaljnje sodelovanje, ki je že danes uspešno. Skratka želimo nadaljevati tisto, kar je na tem področju že storjenega. Osebno si kot veteran ZVVS želim čim boljšega sodelovanja z organizacijo Sever in na nek način ponovitve časov enotnosti iz let 90/91. Kot veteran v vlogi načelnika GŠ SV pa sem mnenja, da sta tako obe veteranski organizaciji - ZVVS in Združenje Sever - samostojna subjekta, ki o združevanju dogovarjata in odločata sami. Proces, ki je v teku, pa menim, da gre v pravo smer.

Veteran: Kakšna je vaš pogled na Zakon o vojnih veteranih, ki veteranom 90/91 določa starostno mejo 50 let? Mnenje veteranov in strokovnih krogov tudi na mednarodni ravni je namreč, da udeleženec vojne postane veteran takrat, ko je le-ta končana?

L. Lipič: Tudi sam sem se čudil, da je bilo takrat v zakon to tako zapisano in se popolnoma strinjam z mnenjem veteranov.

Veteran: Kaj sporočate veteranom vojne za Slovenijo ob 10. obletnici?

L. Lipič: Kot veteran si želim, da bi bile uresničene naše želje: urejen ustrezen veteranski status in moralno zadoščenje, predvsem pa, da bo država izpolnila svojo dolžnost do svojcev tistih, ki so za svojo domovino darovali najdragocenejše svoje življenje, in do udeležencev osamosvojitvene vojne. Nenazadnje pa se je le potrebno ozreti naprej. In predvsem nikoli dovoliti, da bi bili dogodki leta '91 kdajkoli pozabljeni.

R. Zorko

ČE HOČEŠ DRUGE VNETHI, MORAŠ SAM GORETI

Prva desetletnica slovenske države

Nedavno sem v eni ljubljanskih trgovin srečal veterana s katerim se nisva videla že vse od tiste poletne vročine 1991. leta. Glede na to, da je bil takrat med mlajšimi, jaz pa med starejšimi, me je pogled nanj nekoliko pretresel. Iz fanta je v desetih letih postal pravi mož. Sem jaz potemtakem že starček?

Slovenska država je ob svoji prvi desetletnici še vedno nekak otrok. Ne zaradi nas, državljanov in veteranov še posebej, ampak zaradi tistih, ki jo vodijo, pa ne vedo, kako bi to najbolje storili. Mnogi, zlasti tisti, ki imajo od nje velike koristi, zanjo pa niso nič naredili, osamosvajanju pa celo nasprotovali, imajo zaradi nje nekakšne komplekse. Razumljivo! Pred nedavnim smo lahko brali v enem naših osrednjih časopisov, kako nek silno ugleden slovenski državljani v Skandinaviji ni in ni mogel povedati, da je iz Slovenije. Hotel je nekaj motoviliti z bivšo Jugoslavijo, pa mu je vodička v muzeju le izsilila priznanje in mož je dobil slovenski prospekt. Nedavno so bili vsi mediji polni vesti, kako malo si v zahodni Evropi želijo naše družbe. Nekako nas ne marajo. Ni se čuditi. Če gre nekaterim tako težko iz ust, da so iz Slovenije in se skrivajo za bivšo Jugoslavijo, ki je zunaj sinonim krvi in nasilja, kdo pa bi si želel takih ljudi. Nenazadnje je tudi sprejetje letošnjega proračuna pokazalo, koliko smo vredni slovenski veterani in s tem, posredno, tudi slovenska država. Če slovenska vlada in parlament ne cenita slovenske osamosvojitve, sem res otrok.

V naslednjem šolskem letu bodo v slovenske šole uvedli domovinsko vzgojo. To seveda ne sme biti nekakšno novo "samoupravljanje s temelji marksizma", ki je bilo izrazito ideološko, ampak politično in idejno nevtrarno, vendar s poudarjanjem ljubezni do

domovine, ne do politikov in ideologij. Kako so vzgajali slovenske otroke doslej? Kakšne je njihov svet vrednot? Kaj jim pomeni Slovenija, samostojna slovenska država? Ali je resnično vse pomembnejše od domovinske vzgoje?

Najlažje je kritizirati. Slovenski veterani imamo vso pravico biti kritični, čeprav je to jalov posel. Prav je, da se zavedamo napak in pomanjkljivosti, koristneje pa je, če jih skušamo odpraviti. Ob tem moramo najti pot do tistih, ki so nam pripravljene pri tem pomagati oziroma sodelovati z nami.

V letošnjem letu, ki je zaznamovano z desetletnico slovenske državnosti, je bilo in še bo kar nekaj prireditev povezanih z našim jubilejem. Če so moje informacije točne, ponovno vodijo Mariborčani, kjer je bila tudi prva žrtev za samostojno Slovenijo. 25. maja bo na ljubljanskem gradu odprta posebna arhivska razstava, pripravlja jo Arhiv Republike Slovenije pod strokonim vodstvom prof. dr. Franceta M. Dolinarja, ki bo skušala opozoriti na nekatere politične dogodke v preteklosti, ki so posredno in neposredno pomagali k nastanku naše države. Slovenski zgodovinarji pripravljamo kar tri znanstvena srečanja, ki bodo posvečena naši osamosvojitvi. Začeli bomo z zadnjega konca. V jeseni bosta dve znanstveni srečanja v Mariboru in Kopru. Na mariborskem področju bodo analizirali takratne notranjepolitične razmere, na obalnem posvetovanju pa bo poudarek na mednarodnih razmerah ob osamosvojitvi. Prvo in glede na organizatorje osrednje zgodovinsko strokovno srečanje pa bo 21. in 22. junija v Brežicah. Pri njegovi organizaciji sodelujejo tako slovenski zgodovinarji kot tudi veteranske organizacije. Na njem naj bi prekrizali svoje spomine in poglede takratni najvidnejši akterji: Šeligo, Bučar, Janša, Bavčar, Peterle, Rupel, Kacin in drugi z nekaterimi strokovnjaki za vojaško, politično in gospodarsko zgodovino. Dostop bo prost in so že sedaj vabljeni vsi tisti, ki jih takratno osamosvajanje zanima.

V zvezi s temi posvetovanji se gotovo zastavljajo številna vprašanja. Ali so potrebna? Nismo tako revni, da si spominskih prireditev ne bi smeli privoščiti. Gre za naše človeško in državljansko dostojanstvo in naš zgodovinski spomin! Brežice so izbrane zato, ker so se v njihovi okolici odigrali nekateri pomembni vojaški dogodki. Hkrati je ta kraj ob Savi s svojim muzejem oziroma ravnateljem mag. Tomažem Teropšičem, ki je tudi veteran, najbližje postavitvi posebne muzejske razstave povezane z našo osamosvojitvijo. Že vsa leta po njej načrtno zbirajo ustrezne muzealije. Zato je prav, da tem prizadevanjem damo vsaj moralno podporo tudi z organiziranjem prvega znanstvenega posvetovanja na to temo. V Brežicah je zelo aktivna tudi veteranska organizacija. Tamkajšnji muzej ima vso potrebno infrastrukturo za take prireditve, vključno z verjetno najlepšo dvorano v Sloveniji. Nenazadnje pa se Slovenija ne začne in ne konča v Ljubljani.

Kaj lahko in moramo narediti slovenski veterani v tem jubilejnem letu? Svoje nasprotnike, in teh ni malo, že najbolj jezimo s tem, da obstajamo. Zato se udeležujmo naših prireditev v čim večjem številu. Bodimo dostojni in zmerni. Nič nam ne more bolj škoditi kot lastna neumnost. Kot starši zahtevajmo, da se desetletnice slovenske države spomnijo tudi v šolah. Povsod, kjer moremo, opozarjajmo nanjo. Tisti, ki so sposobni svoje misli vreči tudi na papir, naj skušajo svoje spomine čimprej zapisati, saj je človeški spominj bolj luknjičast kot sir. Zveza veteranov vojne za Slovenijo bo s časom morala misliti na izdajo posebnih spominskih zbornikov. Svojega že pripravljajo Brežičani. Tudi tisti spominski zapisi, ki ne bodo izšli v tisku, imajo vrednost, če jih izročimo arhivu ali muzeju. Posebno skrb je treba nameniti dokumentom. Poglejte, če imate karkoli in darujte, originale ali kopije bližnjemu arhivu. Enako velja tudi za fotografije. Sčasoma bo vse to dobilo veliko dokumentarno, ne denarno vrednost. Vsekakor bodite samoiniciativni in ne čakajte na druge, zlasti pa ne na državo, ki ima preveč dela sama s seboj. Ima že deset let in kaj lahko pričakujemo od desetletnika? Slovenci se očitno nanjo silno težko navajamo. Vzgoja s palico ni več dovoljena in prav je tako, toda povsem nepotrebna včasih očitno le ni bila. Nekateri so danes silno potrebni "leskove masti", le iznajti moramo nov način njenega nanašanja. Vsekakor se moramo zavedati, da nismo sami odgovorni zgolj za našo prihodnost, ampak tudi za resnični pogled na preteklost. Vsekakor smo lahko izjemno srečni, da se med slovensko osamosvojitvijo in neposredno po njej niso odigrale drame, zaradi katerih bi nam moralo biti danes vsem nerodno in bi se morali delu svoje zgodovine odpovedati. Nam zgodovine za nazaj ni potrebno reinterpretirati in še manj zgubljeni zgodovinski spomin.

V drugi polovici letošnjega leta bo naša država stopila v drugo desetletje svojega obstoja. Verjetno velja biti optimist in pričakovati od nje več posluha za lastne državljane in veterane še posebej. V tem primeru bomo lahko pričali že znanim primerom, ko bodo hoteli postati veterani tudi ljudje, ki nam takrat niso le nasprotovali, ampak so bili še v plenicah ali pa se še niso rodili. Ohraniti je treba tudi politično nevtralni status veteranstva. Seveda so možna tudi razočaranja, ker brez teh ni življenja. Vsekakor pa je treba biti čuječ in resnicoljuben.

Še veliko desetletnic, naša draga Slovenija!

Dr. Stane Granda

UMIRANJE V VOJNI

**„Na dnu vsega...
neskončno hladni vali...“
(Balantič)**

Balantič mi je slučajno prišel v roke. Lahko bi mi tudi Kajuh. Oba pesnika imata veliko skupnega. Oba sta (med drugim) umrla v vojni. Pred desetimi leti smo zopet imeli vojno. Bila je kratka, pa vendarle. Neskončnost za svoj začetek ne rabi veliko. Ob deseti obletnici slovenske samostojnosti mora v siceršnjem spominjanju še posebno mesto imeti spomin na ljudi, ki so pred desetimi leti bili med nami, danes pa jih ni več.

I.

Marinka ni umrla v vojni. Ker je delala kot obrambna uradnica, lahko tudi bi. Vsaj tako so nas opozarjali. Zнала je ceniti življenje in zdravje, ker se je morala boriti zanj. Vse je jemala zelo zares. Verjetno je šlo za slutnjo resnice.

Začetek vojne v junijski vročini pred desetimi leti je dobro prenašala, čeprav je obrambna uradnica postala zgolj nekaj mesecev prej. Samo njena skrb se je še povečala. Da se ne bi kaj zgodilo! Kljub peklenski vremenski in siceršnji vročini je čez stol imela obešeno jopico. Za vsak slučaj. V usodnih trenutkih zebe.

Ko so federalna letala začela bombardirati Brnik in Krvavec, naj bi še preostali takoj zapustili izpostavljeni objekt upravnega organa za obrambo ob sotočju Sor v Škofji Loki in odšli v zaklonišča ali na teren. Marinka je spoštovala red. Miza je bila takoj pospravljena, ona pa že na koncu hodnika. Sirene. Vzemi kaj s seboj, lahko traja! Vrnila se je, vzela torbico in spet bila takoj na koncu hodnika. Sirene drugič. Vzemi še jopico, v zaklonišču bo zeble! Saj res, zeble bo. Zopet konec hodnika. Sirene tretjič. Če ti ne greš, tudi jaz ostanem, saj ne grem zaradi strahu, ampak zaradi ukaza! Kar pojdi, saj kakšnega posebnega dela ne bo.

Dela res ni bilo. Pregreti telefoni so utihnili. Prenapolnjen hodnik se je spraznil. Radio je prenehal poročati o za tisti trenutek nepomembnih podrobnostih. Hručenje letal skozi strešna okna mi je dajalo občutek njihove bližine. Nihilistično zanikanje nevarnosti me je sproščalo. Kmalu so se vrnili iz zaklonišča. Nič posebnega, to zaklonišče, samo hladno je! Jopica je prav prišla.

Marinka je umrla leto za tem. Za rakom. Kmalu po desetdnevni vojni je začela bojevati svojo vojno, ki se je začela že prej, čeprav ona tega ni vedela. V tej svoji vojni ni mogla zmagati. Ko smo jo obiskovali, je bila vedno dobro oblečena. V usodnih trenutkih zebe. Ni bila oblečena v jopico, ampak take se je spominjam.

II.

Mohor je umrl v vojni. Ni bil vojak. Ni še bil vojak. Zanikanje nevarnosti mu je vlivalo zaupanje. Vojaki pravijo, da je to tipično civilno razmišljanje in početje.

Obkoljevanja velike škofjeloške vojašnice ljudem ni bilo možno prikriti. Glede na šibko posadko si je zraven upalo tudi nekaj gledalcev. Mohor je zavzel prvovrsten ogledniški položaj na vodnem zbiralniku nad vojašnico. Ni vedel, da je v bližini od vojašnice najbolj oddaljeno stražarsko mesto. Do tega stražarja ukaz poveljstva vojašnice, naj se na napad ne odgovarja, v vsesplošni nervozi ni prispel.

Stražarjev, ki ne bi bili prestrašeni in branili predvsem samih sebe, ni. Če je to po letih in vojaškem stažu mlad stražar, to velja še toliko bolj. Ko se je začel napad na vojašnico, je okoli stražarja zazevala vsesplošna in nedoločena nevarnost. Hitro delujoči možgani in instinkti so jo trenutek za tem že znali določiti. Odblesk bajoneta na vodnem zbiralniku. V resnici Mohorjev daljnogled. Samo en instiktiven strel, ki ob nešteti merjenjih ne bi mogel biti bolj točen.

Stali so na dvorišču. Dve vojski in ena policija. Dva sta ležala. Mrtvi Mohor in kakšno leto starejši vrstnik, ki ga je ustrelil. Živčni zlom. Tudi tako nastajajo države. Morda ste se nasmehnili. Takrat ni šlo na smeh nikomur. Še najmanj Mohorjevim bližnjim in daljnjam.

Mohorjev pogreb je bil par dni za tem. Veliko vsega se je dogajalo in vse breme je ostalo na družini. Na državni protokol

ni nihče mislil. Na koncu obreda je župnik, ki ni imel napovedanega nobenega govornika, vprašal, če ima (le) še kdo kaj za povedati. Po nekaj trenutkih spogledovanja je pred množico vendarle upal stopiti govornik. Kljub temu, da ni velik, smo ga tudi čisto zadnji dobro videli.

O čem bo govoril kot predstavnik države? Morda o interesih, boju, krivdi, poravnavanju računov. Te pritlehnosti smo premlevali od Mohorjeve smrti sem. Zdelo se mi je, da je rekel: Usoda in Mohor sta tako hotela. Mi ne vemo, zakaj, onadva pa sta točno vedela, zakaj. Za to, kar odredi Usoda, ni krivcev. Nato finale: kar odredi Usoda, je (treba videti kot) dobro. Dobro zanj in za nas. Nekam hladno mi je postalo. Zakaj nisem vzel česa s seboj? Od usodnih resnic zebe.

Čez čas sem bil zopet na nekem pogrebu v Stari Loki. Skušal sem določiti, kje je stal takrat govornik, da sem ga tako dobro videl. Ni imel kje stati in jaz ga nisem mogel videti.

Naslednji dan se je vojašnica predala. Zopet dve vojski na enem mestu. Mohorjevega vrstnika ni bilo več med njimi. Iz bolnice je šel domov. Stanje tik pred živčnim zlomom je bilo tokrat kolektivno. Zajeti vojaki, v glavnem oficirji, so prihajali, odlagali orožje in kalnih oči podpisovali papirje, ki smo jim jih tiščali. Izgledalo je, kot da jih zebe. Oblečeni so bili celo v usnjene površnike. Morda je takrat v njih nekaj umiralo. Še posebej v tistih, ki so se odločali za ujetništvo. Ne veš, ali bi rekel prav tako škoda ali pa dobrot usode za njih in za druge. Nekateri od tistih, ki so se takrat odločili za ujetništvo, sem kdaj kasneje od daleč videl. Niso imeli volje za srečevanje. Škoda. Ko čas vojne, ki pozna nasprotnike, mine, nastopi čas miru, ki nasprotnikov ne pozna več.

Tako se je umiralo med in ob osamosvajanju.

Mag. Blaž Kujundžič

ODGOVOR

Odgovor na članek Andreja Jamnika-Ramba, ko omenja moje ime.

Citat:

»Želim si tudi, da bi v zadnji številki Veterana našel še deseti pogled avtorice Rine Klinar članice uredniškega odbora, kjer bi omenjena gospa opisala svoje ministruvanje na Ministrstvu za delo družino in socialne zadeve in to v tistih letih, ko se je sprejemal zakon o vojnih veteranih, če mu sploh lahko tako rečemo in kdo je odgovoren, da to ni zakon ampak diskvalifikacija in minimalizacija borcev vojne za Slovenijo brez primere. Iskal sem, pa ga nisem našel, pogleda namreč, toda potem sem se spomnil, da najbrž zato, ker se še nekaj časa ne bom srečal z Abrahamom. . . .«

Tekst, objavljen v 12. številki Veterana decembra 2000, je nastal ob 9. obletnici osamosvojitvene vojne za Slovenijo in obravnava dogajanje na Zgornjem Gorenjskem v letu 1991, odgovorni urednik Veterana pa ga je objavil po lastni presoji. O mojem delu v slovenski vladi: predlog zakona o vojnih veteranih je vlada posredovala v prvo obravnavo v Državni zbor preden sem postala članica vlade. Zakon je sprejel državni zbor leta 1995 in je začel veljati 1. januarja 1996. Zahvaljujem pa se vam, gospod Andrej Jamnik-Rambo za spodbudo, da opišem tudi svoje ministrske izkušnje.

Rina Klinar

NE SMEMO POZABITI

Že dalj časa se odločam, da bi pisal o problematiki priznanja statusa veteranov vojne za Slovenijo, ker je zakonodajalec v določbah Zakona o vojnih veteranih preveč zožil krog tistih, ki bi jim naj tak status pripadal.

Prepričan sem, da je takšna odločitev krivična do mnogih naših državljanov, ki so bili aktivno vključeni v osamosvojitvene aktivnosti, pa najsi gre za pripadnike kurirskega sistema za mobilizacijo enot takratne Teritorialne obrambe (komisije, inštruktorji in kurirji - raznašanje pozivov na terenu večji del v nočnem času), za ljudi, ki so sodelovali pri postavljanju barikad na prometnicah in jim ni bilo žal pri tem izpostavljeni morebitnemu uničenju svojih materialnih dobrin, do delavcev takratnih upravnih organov za obrambo, brez katerih bi bilo organizirano mobiliziranje enot praktično nemogoče izpeljati. Ti so hkrati ščitili podatke o naših vojaških obveznikih pred JLA, bdeli še nad delom enot upravnih zvez tudi z zagotavljanjem materialne in zdravstvene oskrbe, marsikje pa so bili še koordinatorji aktivnosti in povezav med enotami TO na terenu ter takratnimi OŠTO tam, kjer so bili tik pred osamosvojitveno vojno z reorganizacijo TO ukinjeni posamezni občinski štabi TO. Sem bi morali prišteti še pripadnike CZ, ki so bili vključeni v te aktivnosti, teh je bilo po občinah aktiviranih bolj malo, večji del le štabi - člani izvršnih svetov takratnih občin in predsednike skupščin (župane) ter nosilce oziroma organizatorje obrambnih aktivnosti podjetij, ki so bile po ukazu koordinacijske skupine RS takrat angažirani (npr. nekatera javna podjetja ipd.).

Svoje poglede in stališča utemeljujem zlasti z naslednjim:

1. Tudi navedeni (delavci takratnih oddelkov oziroma sekretariatov za obrambo, pripadniki kurirskega sistema, člani IS občin, župani idr.) so sodelovali v aktivnostih za osamosvojitve Slovenije in tako dali svoj prispevek k osamosvojitvi, saj tudi vsi pripadniki TO niso neposredno sodelovali v spopadih; s tem ne odrekam pravice do priznanja statusa mobiliziranim pripadnikom TO, hočem le dodatno poudariti tudi pomembnost dela drugih struktur in njihove zasluge za osamosvojitve - torej tudi enakih pravic;
2. Delavci upravnih organov za obrambo so poleg zgoraj navedenega dela in neprekinjenega dežurstva, ki je trajalo skoraj vse leto, opravljali hkrati tudi naloge narodne zaščite, saj so sami organizirali varovanje prostorov, v katerih so opravljali zadolžitve, hkrati pa so hranili nekatere, za obrambo pomembne

dokumente tudi izven prostorov upravnega organa za obrambo (evidenca, kartoteke in matične knjige določene populacije vojaških obveznikov in drugo); varovanje prostorov s pripadniki TO so marsikje imeli le takrat, ko so se tam nahajali tudi posamezni člani štaba TO.

Primerjav je možnih še nič koliko, vendar vse to niti ni toliko pomembno. Pomembna je ugotovitev, ki se vsiljuje sama po sebi, in sicer da naša vlada in parlament ne cenita dovolj pripravljenosti svojih državljanov za obrambo in njihovih zaslug za nastanek naše države Slovenije, drugače si ni mogoče razlagati preprostega dejstva, da državno vodstvo ni pripravljeno tem ljudem priznati statusa vojnega veterana, čeprav si s to gesto ne bi naložilo bistveno večjih finančnih bremen, saj večini veteranov, razen redkim "organizatorjem MS NZ", pri tem ne pripadajo omembe vredni bonusi. Iz navedenega dalje izhaja, da je bila sedaj že bivša Jugoslavija do svojih državljanov neprimerno bolj poštena, saj je status borca priznavala tudi tistim, ki so s pričami dokazali, da so borci NOB le oskrbovali z materialnimi dobrinami.

Prav temu vprašanju bi moralo vodstvo Zveze veteranov vojne za Slovenijo posvetiti bistveno več pozornosti in energije, ne pa da se toliko ukvarjat sama s sabo oziroma s statusnimi vprašanji (uniforme veteranov, včlanjevanje v mednarodne organizacije veteranov in sodelovanje na njihovih kongresih ali srečanjih ipd.). Ne bi nas namreč smelo biti strah, da bo veteranov s priznanim statusom preveč in bo s tem morda zmanjšana možnost prevelikega povečevanja osebnih zaslug nekaterih posameznikov.

Ne smemo pozabiti: brez velike enotnosti večine vseh Slovencev, državljanov Republike Slovenije, ki so bili odločeni, da se, če bo potrebno, v organizirane aktivnosti tudi konkretno vključijo, tudi "posebej zaslužnih" posameznikov ne bi bilo. Zato pozivam vse, ki lahko kakorkoli vplivajo na odločanje, da se zakon dopolni in tako prizna status veterana vsem, ki so pri realizaciji zastavljenih nalog aktivno sodelovali, čeprav vsi niso bili oboroženi, bili pa so prav tako odločeni dati za samostojno Slovenijo tudi to, kar jim je najdražje. O morebitnih posledicah pravzaprav sploh niso razmišljali.

Anton Slana

VOJNA ZA SLOVENIJO 1991

*razstava v OZVVS Ljubljana v sodelovanju z Muzejem novejšje zgodovine, Celovška 23, Ljubljana, od 23. junija do oktobra 2001
Otvoritev razstave v soboto, 23. junija ob 16. uri.*

OZVVS Ljubljana in Muzej novejšje zgodovine Ljubljana predstavlja zasebno muzejsko zbirko zbiralca vojaških starin in tedanjega prostovoljca in pripadnika enot Teritorialne obrambe **Andreja Jamnika** in zbiralca vojaških starin **Aleša Noseta**. Zbirka vsebuje nad tisoč različnih eksponatov iz obdobja vojne za Slovenijo 1991 in zajema različne kose opreme, uniforme in oborožitve, ki so jih v bojih uporabljali pripadniki enot TO, slovenski prostovoljci, Specijalna brigada MORIS, enote Slovenske policije ter pripadniki agresorske Jugoslovanske armade. Razstavljeni eksponati so izvorni zgodovinski originali, ki so jih uporabljali slovenski branitelji in pripadniki enot agresorske JA. Predmeti niso posamično prezentirani zaradi umetniško-sporočilnega načina postavitve zbirke obeh avtorjev, tako da si lahko obiskovalec ustvari svoje osebno videnje in vsesplošno sliko in prosto predstavo te edinstvene zgodovinske epohe slovenskega naroda.

Zbirka nosi sporočilo nekdanjega teritorialca Andreja Jamnika Slovenski javnosti:

»ZA SPOMIN IN OPOMIN NA ZMAGOVITO VOJNO ZA SLOVENIJO 1991. ZGODOVINA SKRIVA SVOJ SMISEL IN SE URESNIČUJE, ZAVITA V SKRIVNOST!«

Razstava je posvečena plemenitim slovenskim borcem za samostojnost, ki so dali svoja mlada življenja zato, da imamo lahko danes prvič v vsej slovenski zgodovini svojo lastno državo, vsem borcem v vojni za Slovenijo 1991 ter zavednemu slovenskemu prebivalstvu, ki so prispevali svoj delež v naš skupni mozaik, ki se danes imenuje svobodna in samostojna republika Slovenija, ob **JUBILEJNI 10. OBLETNICI VOJNE ZA SLOVENIJO 1991**.

OD UPORA LETA '21 DO DESETE OBLETNICE SAMOSTOJNE SLOVENIJE

Marezige, istrska vas na obrobju Kopra, ima za seboj bogato zgodovino. Zgodovino so Istri pisali Franki, Benečani, Francozi, Avstrijci in po razpadu črno rumene monarhije Italijani. Nihče od teh ni bil s tukaj živečim prebivalstvom preveč obziren in je od siromašnega prebivalstva terjal vse mogoče dajatve. Prebivalstvo se je zatekalo k uporom in eden izmed teh je tudi marežanski upor izpred 80 let, upor prebivalstva fašističnemu nasilju, upor, ki je ostal živo zapisan v spominu tukajšnjega prebivalstva.

Do marežanskega upora je prišlo leta 1921, v prvem letu italijanske zasedbe tega dela nekdanje črno-rumene monarhije. Tistega daljnega leta so bile v Kraljevini Italiji za 15. maj razpisane parlamentarne volitve za rimsko zbornico. Za razpisana poslanska mesta je kandidiralo šest političnih strank, med katerimi je bil tudi Italijanski nacionalni blok, katerega edini namen je bil preprečiti zmago Italiji nenaklonjenim strankam na zasedenem ozemlju. V ta blok so vključili fašiste, ki so že pred volitvami z nasiljem zastraševali Italiji nenaklonjeno slovensko prebivalstvo. Fašisti iz Kopra in okoliških mest so izvajali teror načrtno, po vseh okoliških krajih naseljenih s slovenskim prebivalstvom. Marezige so bile samo ena izmed mnogih vasi, ki so jih obiskale fašistične škvadre v času volitev.

Tistega dne, ki je prišel v zgodovino Marezig, je bila nedelja 15. maja, dan volitev. Vaščani Marezig in okolice so se začeli zjutraj zbirati pred volilnim sedežem v vasi, da bi oddali glas za eno izmed političnih strank sodelujočih na volitvah. Okrog osme ure je iz Kopra prišlo v to istrsko vasico 12 oboroženih fašistov z namenom, da zagotovijo zmago njihovi stranki. V vaški gostilni so si nalili hrabrost z vinom in žganjem. Od tu so odšli na volišče kjer so vaščanom pričeli vsiljevati glasovnice z njihovimi kandidati. Domačini so se temu uprli, zaradi česar je eden izmed fašistov na dvorišču, v opomin vaščanom, aktiviral ročno bombo. Marežane je to tako razjezilo, da so se oboroženi s kosami, vilami, koli in kamenjem spopadli s fašisti ter jih pregnali iz vasi. Na kraju spopada so obležali trije mrtvi fašisti, eden pa se je huje ranjen skrtil v bližnjem polju.

Preživeli črnosrajčniki so že istega popoldneva iz Kopra v Marezige pripeljali na maščevalni pohod nekaj kamionov vojaštva in fašistov ter na trgu sredi vasi ubili domačina. Padla je prva žrtev upora v Marezigah.

V bližnji vasi Čežarji so istega dne ubili še enega kmeta. V to vas so se ponovno vrnil naslednjega dne in ponovno ustrelili enega izmed domačinov. Tako je pod streli fašistov padla tretja žrtev marežanskega upora.

Fašistično maščevanje je ob podpori italijanskih oblastnikov zajelo večji predel Koprščine. Požigali so slovenske domačije, pretepali može in žene ter z ricinusovim oljem zastrupljali tiste, ki so bili najbolj uporni. Mnoge so odpeljali v zapore v Koprju, Trstu in Bujah. Glasilo Edinost, glasnik istoimenskega

slovenskega političnega društva iz Trsta je takole opisalo takratno divjanje fašistov po slovenskih domačijah: "Še vsem so nam v spominu grozne volitve v Istri. Cele vasi so bile požgane, cele družine razdejane, vsa pokrajina ovita v črno obleko kot še nikoli. Teror je dosegel skrajne meje, ljudstvo razbegano, brez strehe nad glavo, brez orodja, brez denarja, brez življenjskih sredstev. Naše ljudstvo je berač na cesti, pljuvan in zasramovan, trpin trpinov, nesrečnik nesrečnikov. Vsa Istra je postala ena sama rana na našem narodnem telesu, globoka in žgoča. Otroci brez pouka, v šolah je nastanjeno vojaštvo, ljudstvo terorizirano od fašistov in oblastnikov, kulturno življenje našega ljudstva je strto in potlačeno. Istra se je ovila v žalno črno obleko in kliče na pomoč. Pomagati je potrebno onim, ki so pomoč najbolj potrebni, ki so zgubili tokom volitev zaradi svoje narodnosti vse svoje imetje, ki so vrženi v onih žalostnih dneh na cesto kot psi." Tako o takratnih dogodkih Edinost.

V Trstu so 14. februarja 1923 leta na izrazito protislovenskem sodnem procesu obsodili osem vaščanov Marezig in bližnjih vasi na kazni od osmih mesecev do osem let zapora. Aretaciji se je do 10. novembra 1921 uspešno izogibal vaščan Ivan Babič, ki so ga Italijani imeli za glavnega organizatorja upora. Tega dne pa so ga na domu presenetili orožniki in ga pri poskusu bega ustrelili. Bil je četrta žrtev upora.

Upor vaščanov Marezig in okoliških vasi je prvo izmed dejanj upora proti potujčenju, zatiranju narodne zavesti in vsemu zlu, ki ga je s seboj prinesla fašistična ideologija. Bil je prvi upor proti fašizmu v Evropi in Koprčani se vsakega 15. maja v letu s ponosom spomnijo tega hrabrega in za Slovence veličastnega dejanja. Teror fašizma ni slovenskega življa ne prestrašil in ne omajal po vsej zatirani Primorski so Čedermaci, kljub prepovedi s prižnic oznanjali slovensko besedo in skupaj z ljudmi prenašali teror fašizma.

Državni teror se je s povzpjetjem fašistov na oblast še stopnjeval. Nastala je ilegalna organizacija TIGR, katere člani so se z vsemi tedaj možnimi sredstvi upirali raznarodovanju i nasilju.

Fašistična italijanska oblast je zoper njene člane uprizorila prvi tržaški proces in jih štiri obsodila na smrt. To so vsem znane Bazoviške žrtve, simbol trpljenja in upornosti slovenskega naroda v tem delu Evrope. S strahovlado so fašisti uvajali novi red in si pri tem i umazali roke z Bazoviškimi in žrtvami postreljenimi na Pikeljcu po obsodbi na drugem tržaškem procesu, žrtvami v Rižarni ter tisoči odpeljanimi v konfinacijo v južno Italijo ter koncentracijska taborišča na Rabu in Gonarsu. Padali in umirali so samo zato, ker so bili Slovenci. Imeli niso nikakršnih pravic, še domača beseda je bila prepovedana. Na javnih mestih so bili razobešeni plakati z napisi: Qui si parla solamente la lingua Italiana* Za potomce nekdanjega rimskega imperija so bili Slovenci preprosto sciavi,* ki jim je potrebno vladati in vsiliti svojo tisočletno kulturo. Fašisti so istega leta natančneje 19. marca, to je torej v času predvolilnega

ustrahovanja Slovencev, v Strunjanu iz vlaka streljali na skupino otrok in dva ubili ter pet ranili. Na tak način so prišleki širili po naših krajih kulturo večnega Rima. Le redke so vasi ali mesta v Istri in po Primorski, ki jim je divjanje prizaneslo »arditov«. Številni spomeniki, grobovi in še ponekod ostanki požganih domačij pričajo o času, ko je bila besedica »sciavo« sinonim za brezpravnega Slovenca.

Letos se piše leto 2001 in del našega narodnega telesa, ki je ostal onkraj meje, se še vedno bori za nekatere narodnostne pravice. Tam so še vedno potrebni sodobni Čedermaci.

Menim, da bi bilo prav, da se na proslavi 12. maja v Marezigah poklonimo spominu upornih Marežanov, ki so leta 1921 dali življenja za ideal, priborjen v letu 1991.

Deset let samostojnosti slovenske države, katero smo si priborili v osamosvojitveni vojni leta 1991 bo dal tej spominski prireditvi še poseben pomen.

Jaz bom zraven.

Zoran Kosmina

Opomba avtorja:

* Tukaj se govori samo italijanski jezik

* sciavi - sužnji

Vir: knjiga Slovenska Istra v boju za svobodo

SLOVENSKA ZGODBA

II. del

(kratkočasno razmišljanje o novejši slovenski zgodovini)

Zgodba iz časov prve svetovne vojne in takoj po njej nedvomno zasluži definicijo »prevara«. To namreč neizprosno potrjujejo dejstva. Politiki so na ves glas vpili o hlapčevstvu, suženjstvu, majhnosti, ogroženosti in potem o rajski rešitvi, ki da ubogo slovensko ljudstvo čaka na Balkanu. Vsakogar, ki si je takrat upal podvomiti o iskrenosti tega navijanja, so ti politiki neusmiljeno odstranili s poti. Vas to na kaj spominja? Sam deželni glavar Šušteršič je moral bežati, da je ohranil celo glavo. Tako totalna in premišljena je bila ta prevara. Na tej pokvečeni kočuri, ki jo je slovenski politiki uspelo sklobasati skupaj iz plemenitih opek slavne slovenske zgodovine, se kažejo vsi dosežki naše takratne politične elite. Toda to ni radio Erevan, kajti pri vsej najboljši volji danes ni mogoče naše zgodovine pre-drugačiti. Z veliko mero tolerance in prizanesljivosti je to prevaro mogoče poimenovati prvi mednarodni veledosežek slovenskih politikov v 20. stoletju.

Naslednji podoben do-sežek, na sredi istega stoletja, je le še eskalacija prejšnjega, saj kdor se na napakah noče učiti, nujno stori potem še večjo kozlarijo. Ker je obdobje druge svetovne vojne in okupacije še živo v naši zavesti, niso potrebni učeni citati, navedki, dokumenti. Zadošča vzeti v misel le relevantne dogodke in dejstva. Ta misel in spomini nezmotljivo govorijo o strašni nesreči, ki je v tistem čas doletela slovenski narod. Ker se je vse dogajalo po znamenitih dogodkih po prvi vojni, smemo z gotovostjo sklepati, kaj bi utegnilo biti vzrok in kaj posledica. Nova tragedija je le logična posledica slovenske politike ob

koncu prve svetovne vojne, le da so bila dogajanja mnogo bolj tragična in žrtve neprimerno hujše.

Prav tiste stranke, ki imajo na vesti »jugoslovanarske dosežke«, so ob okupaciji 1941 sicer intenzivno delovale v smeri čim manjših žrtev za okupirano ljudstvo, pri tem pa so se v ta namen celo odpovedale nekaterim dejanjem, za katera so očitno vedele, da bi jih morale obvezno storiti. Danes, ko pokošeno polje slovenstva tuli svojo neizpodbitno resnico, katere noben apologet ne more predrugati, je vidno le strnišče: brez števila pobitih, pomorjenih, brezno katastrofe brez primere v slovenski zgodovini. K tej grozni resnici je mogoče pripomniti le eno: ti gospodje, ki so ravnali v skladu z vsemi mogočimi pravili in seveda z najboljšimi nameni v svojih humanih prizadevanjih za dobrobit slovenskega naroda več kot očitno niso uspeli. Popolnoma nobenega uspeha niso dosegli. Niti najmanj niso zmanjšali obsega katastrofe, saj si večje katastrofe, kot je v zadnji vojni doletela slovenski narod, ni mogoče zamisliti. Prav nasprotno - s svojim neukim in kratkovidnim delovanjem so še sami prispevali k tej tragediji.

Drugi, ki je pustil neizbrisne sledove svoje politike in delovanja med drugo vojno (in po njej!) na tem slovenskem trpinčenem narodovem telesu, so bili seveda komunisti. Menda je bilo tisto, kar so počeli, prevara. Mene predvsem zanima, kaj je to delovanje povzročilo, ne pa kako to delovanje poimenovati. Nikakor ne moremo mimo resnice, da nikakor ni šlo za prevaro. Saj

je takrat vendar že vesoljni svet vedel, kaj so komunisti, kakšen program imajo, kaj je Kominternina, kaj boljševizem. Po celem svetu so odmevale strahote revolucije v Mehiki pa v Španiji. In še več! Slovenski komunistični voditelji, ki so bili vsem znani in ki so bili celo v sorodstvenih povezavah s pomembnimi Slovenci, so na ves glas razglašali svoje cilje: boj proti imperializmu in osvoboditev delovnega ljudstva kapitalističnih zajedavcev. Kričali in ponavljali so revolucionarna gesla, na mitingih obljubliali stalinsko sovjetsko republiko, odpravo davkov, kolhoze in še drugo real-socialistično menažerijo. Kje je tu prevara? Javno so govorili in javno razlagali, za kaj se borijo. NOB je bil več kot očitno odlično pripravljena akcija, jasno opre-deljena in razglašena, vodena surovo in brezobzirno, a zelo učinkovito, nasprotna stran pa spet ni znala najti ustreznega odgovora. Žal, pravijo eni, na srečo, pravijo drugi... In kaj potem?

Kdor opazuje te zgodbe in nezgode pod Triglavom, mora nedvoumno ugotoviti: voditelji tega ljudstva so svojim rojakom že drugič v enem samem stoletju pripravili prekleto tragično usodo. In ker so očitno »alle gute Dinge drei«, si je ta slovenska »dobro-namerna« politika, ki je že dvakrat »triumfirala« s svojimi dosežki pri reševanju slovenskega vprašanja, po vsej verjetnosti zaželela ponoviti vajo.

Ko je pol stoletja po prvi kapitulaciji balkanskega mon-struma spet počilo, je večina slovenskih vodilnih komsomolcev in podpornikov proslulega propadlega režima pobegnila na varno - ves svet jih je bil poln: od Finske in Švedske, do Španije in USA. Že ob prvih volitvah v

večstrankarsko skupščino so imeli režimski opričniki pripravljene kovčke. Na prvih kolikor toliko demokratičnih volitvah aprila 1990 je stara oligarhija doživela poraz, sicer minimalen, pa vendar poraz, kljub temu, da je bila opozicija brez programa in strukture.

Deset let potem je nekdanja oblastniška kompozicija znova trdno v sedlu. Popolnoma in docela obvladuje vse družbene vzvode, v rokah ima vso oblast - finančno, politično, sodno. Po

lanskoletnih volitvah je dokončno jasno, da vsaj dve generaciji Slovencev v svoji ljubi osvobojeni domovini ne bosta dočakali sprememb. Niti enega posameznika, ki se je izkazal v času prelomnih dogodkov demokra-tizacije in osamosvajanja, a ga ni bilo na listi oblastnikov, ni več v političnem življenju. Dosledno vsi so izginili kot kafra. Neusmiljeno so bili odstranjeni zlasti tisti z lastno hrbtenico, ki so si vedno upali misliti s lastno glavo in ki so si po svoji

vesti upali kaj storiti tudi v času komunistične diktature, takrat, ko so današnji politični prvaki kot nebogljeni piščančki ubogljivo sedeli v partijskih inkubatorjih in se učili pravilno čivkati. Višek te perversnosti je, da so jih v glavnem spodnesli prav demokrati - ljudje iz na videz komunistom nasprotnega tabora.

Milan V. Smolej

DA NE BI OSTALO POZABLJENO (III. del)

Piše: Emil Pižorn

Tabela št. 1. Pregled tajnih skladišč orožja in streliva novembra 1990

(Vir: delovna beležnica pisca)

Zap. št.	Domače ime, kraj	Ime in priimek družine	Naziv enote TO
1.	Batnik, Zg.Grušovlje	Filip in Ivanka Završnik	135. VTO KS Sempeter
2.	Jajčnik, Založe (Preloge)	Alojz in Erna Satler	1. četa, komanda bataljona, prištabne enote
3.	Brdovšek, Založe (Preloge)	Avgust in Ivanka Likeb	2. četa 2. Bataljona
4.	Veternik, Založe (Preloge)	Dani in Zdenka Satler	3. četa 2. Bataljona
5.	Krašovec, Dobrič	Vili in Milica Čremožnik	125. četa TO KS Polzela
6.	Kos, Prapreče	Damijan in Marta Kos	127. četa TO KS Vransko

Tabela št. 2: Seznam tajnih skladišč na južnem delu občine Žalec

(Vir: delovna beležnica pisca)

1. Vinko Cijan, Šešče (umrl 1991.leta)
2. Slavko in Nanika Artelj, Marija Reka
3. Drago in Bronka Lobnikar, Marija Reka
4. Minerva, obrat Ložnica, Tone Breznikar, Žalec

Tabela št. 3: Seznam ekipe stalne in rezervne sestave OŠTO Žalec

(Vir: arhiv ZVVS Sp. Savinjske doline)

1. Emil Pižorn, Žalec,
2. Miroslav Nareks, Drešinja vas
3. Peter Košmrlj, Polzela
3. Bogomir Drozg, Žalec
4. Drago Čepin, Zgornje Gorče kot voznik
5. Milan Beloševič, Galicija
6. Janez Potočnik, Kaplja vas

Potek razselitve orožja in streliva

Z razselitvijo orožja smo pričeli ob 18.00 uri dne 26.11.1990 v Zgornjih Grušovljah in jo končali ob 05.45 uri dne 27.11.1990 na Vranskem. Preglednica prikazuje tajna skladišča, naziv enote, domače ime ter priimek in ime družine.

Prav je, da na tem mestu omenim tudi tiste domačije in ljudi, ki so na južnem delu takratne občine Žalec skrivali orožje in strelivo. (Tabela št. 2)

Prav je tudi omeniti člane ekipe iz stalne in rezervne sestave, ki je tega dne nalagala in razlagala orožje. (Tabela št. 3)

Posebnosti pri razselitvi

Kljub temu da je od takrat poteklo deset let, so mi živo ostale v spominu nekatere posebnosti. Neke od njih so prav humorne.

- Pri Veterniku so mladi spali tako trdno, da jih je moral zbuditi Veterški stric, ki je spal v svoji hiši. Spominjam se, kako je zadišalo po kutinah, ko je odprl vrata.
- Pri Veterniku smo zaboje z orožjem in strelivom vlekli z vrvo in škripcem na podstrešje stanovanjske hiše. Še dobro, da smo bili še sveži.
- Pri Jajčniku smo orožje transportirali na hmeljsko sušilnico kar z dvigalom.
- Pri Batniku smo morali odnesti zaboje z orožjem po ozkih stopnicah v drugo nadstropje; še sreča, da ga je bilo malo, mi pa spočiti.
- Najlažje je šlo pri Brdovšku in Kosu, kjer smo zaboje zložili v garažo.

Orožje za 125. četo TO KS Polzela sem nameraval v dogovoru s Srečkom Pižornom iz Andraža skriti v domačijo Šmon v Dobriču. Ker je bila dovozna pot ozka, mokra in spolzka ter polna listja, je bil pristop do objekta izredno tvegan. Ob tej uri nam na rokah ni kazalo več prenašati že presneto težkih zabojev, zato je bilo treba čimprej sprejeti odločitev, kam v teh spremenjenih okoliščinah orožje skriti. Svojih domačih nisem hotel kompromitirati, saj bi lahko varnostna služba JLA posumila najprej nanje. Spomnil sem se na sovaščana Krašovčevega Vilija, Vilija Čremožnika iz Dobriča. Kar brez poprejšnjega dogovora smo orožje v zgodnjih jutranjih urah pripeljali na njegovo dvorišče ne vedoč, kakšna bo njegova reakcija. Ko sem mu razložil, kaj počnemo in zakaj, je takoj privolil, med drugim rekoč: »Za Slovenijo vse.«

Orožje je ostalo na varnem v skrivališčih do začetka vojne za Slovenijo. Kot mi je znano, so bila skrivališča obveščevalno in varnostno pokrita oziroma nadzorovana s strani Teritorialne obrambe in takratne milice.

Zaključek

Vojaško vodstvo JLA je v prvi polovici 1990. leta poskušalo izrabiti zmedo zaradi prehoda iz enostrankarskega v večstrankarski politični sistem.

Z razorožitvijo in podreditvijo TO je poskušalo preprečiti pojav kakršne koli možne rivalske oborožene sile.

V Teritorialni obrambi občine Žalec ukaza o razorožitvi nismo izpolnili in smo se mu uprli. Ciklična stanja napetosti ter realna nevarnost posega JLA so pripeljala do odločitve, da se orožje razseli po zanesljivih domačijah v tajna skladišča. Naloga je bila opravljena v noči 26/ 27.11.1990, ko je bilo razseljeno po šestih domačijah severnega dela občine Žalec približno 60 zabojev orožja s pripadajočim strelivom. Orožje je ostalo na varnem do začetka vojne za Slovenijo. Z upiranjem izpolnitve ukaza o razorožitvi TO ter s skrivanjem in varovanjem orožja so pripadniki stalne sestave OŠTO Žalec ter družine tvegale veliko. Pokazali so visoko domoljubno zavest in dali velik prispevek k nastanku moderne, demokratične in samostojne države Slovenije. Ta prispevek pa je od države premalo vrednoten in cenjen.

Emil Pižorn

Literatura in viri:

- Bebler, Anton, 1992: JLA in razpad Jugoslavije. V. A. Grizold (ur.), Razpotja nacionalne varnosti, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
- Grizold, Anton, 1996: Varnost malih držav v okviru novega evropskega varnostnega okolja. V. A. Kramberger (ur.) Slovenska država, družba in javnost, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
- Jović, Borisav, 1996: Poslednji dani SFRJ, Slovenska knjiga Ljubljana.
- Pižorn, Emil, 1990: Delovna beležnica in ukaz komandanta TO ZŠP o predaji orožja, streliva in MES TO v skladišča JLA.

ZBRALI ZA HIŠNO DVIGALO

Ruše, marec - maj 2001

S pomočjo Zveze veteranov in Območnih združenj veteranov vojne za Slovenijo pomagali invalidu pri izgradnji hišnega dvigala

Območno združenje veteranov vojne za Slovenijo Ruše je v preteklem letu zaprosilo našo krovno organizacijo za pomoč pri izgradnji hišnega dvigala našemu članu Dragotu Kokotu.

Predsedstvo ZVVS je odobrilo imenovanemu pomoč v višini 100.000 SIT, istočasno pa predlagalo, da vsako območno združenje pomaga s prispevkom v višini 10.000 SIT.

Predlog zveze je bil soglasno sprejet na posvetu predsednikov in sekretarjev OZVVS v Radovljici 26. oktobra 2000. Do meseca marca letos je na ŽR našega združenja nakazalo dogovorjen znesek 31 območnih združenj. Tako je bilo skupno zbranih **410.000SIT** in dvigalo tako z našo skupno pomočjo že služi namenu. Prispevek so nakazala naslednja OZVVS: AJDOVŠČINA IN VIPAVA, BELA KRAJINA, BREŽICE, CELJE, DOLENJSKE, DOMŽALE, DRAVOGRAD, GORNJE POSOČJE, KAMNIK, KOČEVJE, KRASA IN BRKINOV, SEŽANA, KRŠKO, LENART, LJUTOMER, MARIBOR, MEŽIŠKA DOLINA, MORAVČE, POSTOJNA, PTUJ, RADOVLJICA-JESENICE, RIBNICA, RUŠE, SLOVENSKA ISTRA, SLOVENSKE KONJICE, SPODNJE SAVINJSKE DOLINE, TRŽIČ, VELENJE, VETERAN NOVA GORICA, VRHNIKA – BOROVNICA, ZASAVJE, ZGORNJA DRAVSKA DOLINA, ZVEZA VETERANOV VOJNE ZA SLOVENIJO.

Vsem donatorjem se za izkazano razumevanje v imenu OZVVS Ruše iskreno zahvaljujemo!

Tone Sračnik, predsednik OZVVS Ruše

VEČ KOT SAMO DELOVNA DOLŽNOST

Nuklearna elektrarna Krško ima že od leta 1978 lastno varovanje. Na osnovi odločbe Republiškega sekretarja za notranje zadeve iz leta 1978 je bil tudi ustanovljen oddelek varnostnikov Nuklearne elektrarne Krško.

Izmenovan sem bil za vodjo oddelka varnostnikov NEK. Ena izmed mojih prvih nalog je bila izšolati oz. usposobiti za delo nov lik varnostnika, drugačnega od tistega, kakršnega smo poznali do takrat, z veliko več teoretičnega znanja in fizičnih sposobnosti. Vse nadaljnje šolanje in usposabljanje je potekalo neprekinjeno vsa leta čez celo koledarsko leto in ob rednem delu v izmenah. Pri šolanju in usposabljanju varnostnikov so mi bili v veliko pomoč znanje in izkušnje, ki sem si jih pridobil kot komandir oddelka milice v vođu za posebne naloge pri Zaščitni enoti milice Republiškega sekretariata za notranje zadeve Slovenije.

Oddelek varnostnikov je uniformirana in oborožena enota, po odgovornosti in nadrejenosti pa deluje kot policijsko vojaška enota. Varnostniki so razporejeni po izmenah, za delo so bili odgovorni vodje izmen.. Vsi so po izobrazbi miličniki.

Nuklearna elektrarna Krško je imela po takratni zakonodaji status kot objekt posebnega družbenega pomena, vsi v oddelku varnostnikov pa v vojaške knjižice vpisan vojni razpored: »delovna dolžnost NEK«.

Vsak v oddelku ima v osebni oborožitvi svojo pištolo, oddelek pa ima v kolektivni oborožitvi še zadostno število avtomatskih pušk AK s pripadajočimi kompleti. Oddelek varnostnikov se je veliko uril v taktiki in delovanju ob morebitnem oboroženem napadu teroristične skupine na NEK. Že od samega začetka sem varnostnike usposabljal v tehniki in taktiki dinamičnega in praktičnega streljanja, tudi pod fizično obremenitvijo. Oddelek se je uril tudi v znanju borilnih veščin in zakonite uporabe letih.

Pri delu na svojem območju je bil oddelek varnostnikov zelo avtonomen. Zakonite pristojnosti milice in TO so bile na območju elektrarne omejene, saj smo samo v oddelku natančno poznali varnostno občutljive objekte znotraj NEK in kako jih obraniti ali zavarovati v primeru kakršnekoli ogroženosti. Pri svojem delu sem veliko sodeloval z Republiškim sekretariatom za notranje zadeve, lokalnimi postajami milice, TO oz. 25. OBMSH TO za Posavje. Velikokrat sem aktivnosti in delovanje oddelka varnostnikov prilagajal informacijam, ki so mi jih le-ti posredovali.

Oddelku varnostnikov ali sami elektrarni so bile velikokrat posredovane anonimne pisne in telefonske grožnje o podtaknjeni bombi ali o napadu na NEK. Oddelek varnostnikov je ob vseh grožnjah ukrepal dosledno in po predvidenem postopku. Število groženj se je povečalo leta 1988 - 89. V prvih mesecih leta 1990 so se v Sloveniji pričele priprave na plebiscit, in število resnih groženj o napadu na elektrarno se je še povečevalo. Prihajale so tudi iz republik takratne Jugoslavije, zaradi česar je moral oddelek varnostnikov svoje delovanje in aktivnosti varovanja poostrižiti. Proti koncu leta 1990 pa sem odredil, da oddelek varnostnikov deluje po višji stopnji varovanja v skladu z Načrtom varovanja NEK. Močno smo

poostrižili kontrolo vstopajočih ter gibanje znotraj in v neposredni bližini NEK. Povečalo se je sodelovanje in izmenjava informacij med oddelkom varnostnikov, milico in TO. Osebnostno sem veliko ur in noči namenil pogovorom z oddelkom. V teh pogovorih sem jim pojasnjeval razmere, ki so nastale v Sloveniji, o morebitnem poslabšanju razmer in o nadaljnjih aktivnostih oddelka. Hotel sem, da bi bili psihološko pripravljene, če bi prišlo do najhujšega. Vodje izmen varnostnikov v elektrarni pa so me morali takoj seznanjati o vsaki najmanjši posebnosti, ki je bila povezana z varovanjem.

Prve mesece 1991. leta so razni časopisi takratne Jugoslavije množično objavljali grožnje o napadih na NEK. V okolici elektrarne smo zaznali večje gibanje ljudi in vozil, zaradi česar smo poostrižili kontrolo tudi v neposredni bližini elektrarne. Pri tem nam je bil v veliko pomoč naš TV nadzor. V tem času sem tudi varnostnike začel intenzivneje uriti v taktiki obrambe in ukrepanja ob morebitnem oboroženem napadu na elektrarno. Naloga oddelka je bila, da mora z vsemi sredstvi zavarovati glavne objekte elektrarne in nepooblaščenim onemogočiti vstop.

V začetku meseca maja 1991 je bilo zaznati večje število preletov vojaških letal v okolici elektrarne. Postaja milice Krško pa nam je v tem času tudi posredovala dve resni grožnji o napadu na elektrarno. Varnostniki so v neposredni bližini elektrarne prijeli šest neznanih oseb, ki so jih po temeljitem pregledu predali krški postaji milice.

Zaradi zaostrenih razmer sem že 9. 5. 1991 odredil, da pričnejo varnostniki nositi uniforme predvidene za izredne situacije.

Dne 23. 5. 1991 je prišlo do dogodkov v Pekrah pri Mariboru. V večernih urah pa sem sklical sestanek z vodji izmen varnostnikov. Dogovorili smo se o načinu izvajanja določenih nalog varovanja ter naročil, da morajo biti varnostniki v nočnem času oboroženi tudi z avtomatskimi puškami. Izdal pa sem tudi odredbo za celoten oddelek: »Do nadaljnjega velja prepoved letnih dopustov in začne veljati stalna dosegljivost ter načrt klicanja in obveščanja oddelka.« Že naslednjega dne nas je TO obvestila, da bodo pripadniki teritorialne obrambe izvajali svoje aktivnosti na območju Žadovinka, to je območje desnega brega Save.

Od tega dne dalje sem večino časa preživel v elektrarni. Vedel sem, da so stvari zelo resne. Obstajala je tudi verjetnost, da se lahko dogodki zaostrijo v nekaj urah. Domov sem odhajal le za nekaj ur. Velikokrat pa sem nekaj ur prespal kar na stolu v svoji pisarni. Hotel sem čim več časa preživeti z oddelkom in v pogovoru z varnostniki. Razbliniti sem hotel njihovo morebitno tesnobo in povečati medsebojno zaupanje, tovarštvo in požrtvovalnost, kar bi bilo zelo potrebno, če bi prišlo do najhujšega. Velikokrat sem tudi razmišljal o posameznikih v oddelku in kako se bodo odzvali in reagirali, če pride do vojnih razmer. Z vsemi sem bil sodelavec več kot desetletje, skupaj smo preživeli različna obdobja, prijetna in težavna.

V teh razmišljanjih sem vedno prišel do istega zaključka: »Ponosen sem na svoje varnostnike. Če pride do vojne se lahko zanesem na njih, jim zaupam, oni zaupajo meni in vem, da bodo moji ukazi vedno izpolnjeni. Izšolal in usposobil sem take

varnostnike, kot si jih lahko samo želim. Njihova morala je na visokem nivoju, in če bo elektrarna napadena, smo vsi pripravljeni izpostaviti tudi svoje življenje.”

Informacije TO-ja in milice ter splošne razmere so mi narekemale, da sem 13.6.1991 prerazporedil varnostnike v izmenah tako, da se je število varnostnikov v posamezni izmeni povečalo. Prav tako sem odredil dodatno varovanje v glavnem objektu elektrarne in še bolj povečal nadzor nad gibanjem oseb v elektrarni.

V NEK je 23.6.1991 dopoldne prišel poveljnik 25. OBMSH TO za Posavje, major Ernest BREZNIKAR. Na skupnem sestanku z vodstvom NEK sem podpisal dokument, ki ga je prevzel major Breznikar in na katerem je pisalo, da je za operativno varovanje NEK odgovoren vodja oddelka varnostnikov. Tako je bilo dokumentirano sodelovanje s TO v primeru napada na NEK. Zavedal sem se, kakšno veliko odgovornost sem prevzel osebno in tudi celoten oddelek. Na tem sestanku mi je bilo tudi povedano, da bo v NEK prihajala tudi manjša skupina pripadnikov TO kot okrepitev varovanja na desnem bregu Save, jaz oz. vodje izmene varnostnikov pa lahko v dogovoru s poveljnikom te skupine TO skupaj razporejamo varnostnike in pripadnike TO na najboljše mesta za obrambo NEK glede na trenutne razmere.

Na tem sestanku je bilo poudarjeno, da mora oddelek (ker TO ne pozna objektov NEK) z vsemi sredstvi poskušati preprečiti JLA vstop v glavni objekt elektrarne. Skupaj s pripadniki TO pa preprečiti, da bi JLA stopila na območje NEK. Obstajala je velika realna nevarnost, da bo JLA poskušala zasesti NEK tako, da bo izvedla helikopterski “desant”.

Dopoldne, 24.6.1991 sem oddelku izdal ukaz, da prehajamo na najvišjo stopnjo varovanja NEK, to je delovanje v vojnih razmerah. To je pomenilo, da mora biti vsakdo v oddelku oborožen tudi z avtomatsko puško, imeti pri sebi pripadajoči komplet polnih nabojnikov ter pripravljeno zaščitno (plinsko) masko. Oddelek je moral takoj zasesti vnaprej predvidena obrambna mesta na strehah oz. visokih objektih znotraj NEK. Ta mesta so morala biti zasedena neprekinjeno v dnevnem in nočnem času. Na vhodu v NEK smo postavili tri bunkerje narejene z vrečami polnimi peska in z lesenimi tramovi. V bunkerjih so morali biti ves čas varnostniki zadolženi za obrambo vhoda v elektrarno.

Zelo napeto je bilo popoldne, 27.6.1991, ko se je v zraku nad NEK in v neposredni okolici pojavilo 6 helikopterjev JLA. Kakor meni je bilo tudi varnostnikom tesno pri srcu. Varnostniki so vedeli, da se morajo spopasti z vojaki JLA, če bi le-ti hoteli stopiti na območje NEK znotraj varovane ograje. Prepričan sem bil, da je spopad z JLA neizbežen. Vsi pa smo si oddahnili, ko so helikopterji čez nekaj časa odleteli. Prevzel pa me je tudi zelo prijeten občutek, saj nihče od varnostnikov ni pokazal strahu ali pa ravnal nerazumno. Vsi smo ostali na položajih pripravljeni na vse. Tega dne je začel veljati tudi ukaz o zatemnitvi elektrarne. Gorela je lahko samo zasenčena varnostna razsvetljava. To pa nam je nekoliko otežilo obrambo, ker so nekateri reflektorji na visokih stebrih zelo dobro osvetljevali neposredno okolico NEK.

Iz uprave milice Krško sem bil 30.6.1991 ob 14. uri obveščen, da naj bi se NEK približevala skupina vojakov JLA s strani

desnega brega Save. V pomoč pa mi pošiljajo skupino miličnikov posebne enote milice. Skupino miličnikov je vodil inšpektor milice Bobek Andrej. Z inšpektorjem sva dogovorno razporedila miličnike, varnostnike in pripadnike TO na najbolj primerna mesta za obrambo NEK. Vendar vojaki JLA niso prišli v neposredno bližino NEK.

Manjša enota pripadnikov TO, ki mi je bila dodeljena v pomoč za varovanje predvsem desnega brega reke Save, je prišla na pomoč 25.6.1991. Pripadniki TO so bili na položaju znotraj varovane ograje elektrarne na desnem bregu oz. na začetku jezusa. Na tem mestu je bil tudi iz lesenih tramov postavljen nekakšen »obrambni zid« za boljše kritje. Pripadniki TO so na svoje položaje prihajali skozi glavni vhod v NEK predvsem zaradi lastne varnosti. Ves čas, ko so se pripadniki TO nahajali na območju NEK, smo jim posojali nastavke za tromblonske mine. Pripadniki TO so imeli mine, niso pa imeli dovolj nastavkov za orožje oz. za mine. Oddelek varnostnikov pa ni imel tromblonskih min. Sodelovanje med oddelkom in pripadniki TO je bilo ves čas korektno in tovariško. Varnostniki so tudi poskrbeli, da so teritorijalci prejeli na položaj vodo in hrano iz kuhinje elektrarne. Po mojih informacijah so se pripadniki TO nahajali na območju NEK ali v neposredni bližini NEK do 25. oktobra 1991.

Varnostniki so bili na obrambnih mestih predvsem na strehah objektov NEK. Te strehe pa so betonske, ravne in brez sence. Takrat je bilo vreme zelo suho in vroče, to pa je pomenilo biti izpostavljen soncu, veliki vročini ter dehidraciji. Pomembno je bilo, da so varnostniki in teritorijalci dobili na položaje svežo vodo. Vesel sem bil, da nihče v oddelku ni nergal zaradi tega. To je bil tudi pokazatelj njihove velike požrtvovalnosti. Tudi sam sem veliko ur prebil na teh obrambnih položajih ob varnostnikih. Zavedal sem se, da sem samo prvi med enakimi. Varnostniki so resda delali v izmenah, sedaj v številnejši izmeni, vendar nihče ni delal samo osem ur kot v mirnodobskem času. Domov so lahko odhajali samo, ko sem ocenil, da je to mogoče. Upoštevati sem moral dano situacijo, in sicer ali bo varnostnik varno prišel do svojega doma in če se bo lahko naslednjega dne vrnil v NEK. Prav tako je bilo potrebno vedeti, koga bom vpoklical, če se kateri ne bodo mogli vrniti. Tako je kar nekaj varnostnikov ostalo v NEK 12 ali več ur ali pa so lahko odšli domov samo za nekaj ur. Nihče v oddelku se ni nikoli jezil zaradi tega. Varnostniki so odhajali domov oboroženi z osebnim orožjem, saj se ni vedelo, kaj se jim lahko pripeti na poti, kakor tudi ne, ali bodo ob vračanju lahko normalno prišli do vhoda v NEK. Sam sem odhajal domov le za nekaj kratkih ur. Vodje izmen varnostnikov so mi bili v zelo veliko pomoč. V urah moje odsotnosti iz elektrarne sem se lahko zanesel na njih, saj so bili dovolj samoiniciativni, odgovorni in usposobljeni za samostojno ukrepanje v mejah svojih pooblastil.

Preko našega TV nadzora je bila 2.7.1991 ob 6.55 uri na dovozni cesti proti elektrarni opažena oseba, ki se je zakrivala za parkiranimi vozili in opazovala vhod v NEK. Potrebno je bilo preveriti to osebo. Poklical sem še enega varnostnika, s katerim sva se z vozilom odpeljala do te sumljive osebe. Nisva vedela kdo je ta oseba niti kakšne namene ima, zato je bilo potrebno postopek izpeljati korektno, predvsem pa varno. Z naperjenim orožjem sva osebo prislonila na avto in opravila

temeljit pregled osebe in nato še njegovega avtomobila. Kateri je njegov avtomobil sva ugotovila po dokumentih. Pri sebi je imel tudi orožni list, orožja pa ne. Ugotovila sva, da je ta oseba oficir JLA, sedaj upokojeni pomočnik varnosti vojaškega letališča Cerklje. Po končanem postopku sva ga predala miličnikom postaje Krško.

Ta postopek se je odvijal na dovozni cesti in v trenutku, ko sta pripeljala avtobusa z zaposlenimi v NEK, ki so iz avtobusa opazovali postopek. Kasneje nas je pohvalilo veliko število delavcev NEK, saj so se sami prepričali, da varujemo tudi neposredno okolico NEK.

Sirene za zračni alarm so se v Posavju oglasile 1.7.1991 okoli 18. ure. Tri letala JLA so v zelo nizkem letu preletela elektrarno. Objavljena je bila tudi napoved o raketiranju NEK. Naslednjega dne zjutraj pa je letalo JLA v zelo nizkem letu preletelo gladino Save in jez elektrarne. Pričelo se je namreč raketiranje položajev TO v Krakovskem gozdu. Zaradi ponovne napovedi o napadu na NEK in o preletu letal prejšnjega dne se je v NEK začel postopek hladne zaustavitve elektrarne. Istega dne okoli 15. ure so letala JLA napadala na Čatežu. Naslednji dan so vsi, ki

so se nahajali v NEK, prejeli osebne dozimetre za kontrolo sevanja.

Letala so preletela NEK zelo nizko, nižje od višine reaktorske zgradbe, tako da so nekateri varnostniki razločno videli pilota v letalu. Vsem, kateri smo bili v tem času v NEK, ni bilo prijetno pri srcu. Vedeli smo, da smo proti letalom nemočni in lahko samo čakamo, kaj se bo zgodilo. Letala so nenadoma priletela zelo nizko in tako hrupno, da smo nehote sklonili glave, pa vendar nihče v oddelku ni niti pomislil na zaklonišče.

Vojne razmere v Sloveniji so se umirile, vendar pa je v nočnem času dne 21.7.1991 prišlo do miniranja in rušenja dveh daljnovodov v bližini vasi Pesje. Oddelek varnostnikov je poostiril nadzor nad daljnovodi, ki so v bližini NEK. Še vse do druge polovice meseca septembra 1991. leta je oddelek varnostnikov izvajal svoje aktivnosti na enak način, to je po načrtu delovanja v vojnih razmerah. Preklic ukaza o zatemitvi NEK je bil izdan šele 25.9.1991.

Mirko Tišler

PRIJETJE MAJORJA PRODANOVIČA

Posavski muzej Brežice (zanj direktor magister Tomaž Teropšič) in Pokrajinski odbor Zveze veteranov vojne za Posavje (zanj predsednik polkovnik Mitja Teropšič) načrtujeta v letu 2001 izdajo spominskega zbornika Posavje 1989 - 1991. Izšel naj bi ob deseti obletnici odhoda zadnjega vojaka JLA iz Slovenije. V njem bo okoli petinsedemdeset spominskih izjav udeležencev dogodkov v Posavju (občine Brežice, Krško in Sevnica) iz omenjenega obdobja. V zborniku pa bo objavljeno še precej fotografij, dokumentov in zemljevidov, ki bodo s svojo pričevalnostjo dopolnjevali spominske izjave.

V prejšnji številki glasila Veteran ste na straneh 13 in 14 lahko prebrali prispevek z naslovom Televizijska izjava iz Krakovskega gozda. V njem je deseter JLA Bahrudin Kaletovič, udeleženec boja v Krakovskem gozdu, izpovedal svojo življenjsko zgodbo. Le-ta pa je med pripadniki združenja Sever iz Posavja "vzdignila precej prahu." Na tem mestu je potrebno ponovno zapisati, da zgodovinarji nismo sodniki, še manj razsodniki. Kot je nekdo zapisal, smo le bolj ali manj uspešni zapisovalci dogodkov.

V nadaljevanju prispevka si lahko preberemo pogled na isti dogodek z nasprotne strani. Nanj je spomin obudil in ga na papir "prelil" nekdanji poveljnik Posebne enote milice Uprave za notranje zadeve Krško Andrej Bobek. Njegova enota je v vasi Planina v Podbočju (občina Krško) zajela umikajočo se skupino vojakov JLA iz Krakovskega gozda. V septembrski številki glasila veteran pa bomo prebrali spominsko izjavo enega izmed "Krakovskih bojevnikov."

Svoja mladostna leta sem preživel v Radečah. Po šoli sem se odločil za poklic miličnika in kot 14 letni fant odšel v šolo za miličnike kadete v Tacnu. Leta 1979 sem po končani srednji šoli kot miličnik pričel delati na Postaji milice v Krškem. Hitro sem napredoval v pomočnika vodje varnostnega okoliša in kasneje tudi v vodjo varnostnega okoliša. V obdobju od leta

1984 do 1986 sem dokončal študij na Višji šoli za notranje zadeve v Ljubljani. Po šoli sem delal kot pomočnik komandirja v Krškem in Sevnici. Leta 1988 sem bil imenovan za namestnika komandirja na Postaji milice v Sevnici. Poleg tega sem bil leta 1986 razporejen za namestnika poveljnika Posebne enote milice v UNZ Krško. Miličniki PEM smo se usposabljali za izvrševanje najtežjih nalog, ki so bile povezane z množičnimi kršitvami javnega reda, prijemanjem najnevarnejših in oboroženih storilcev kaznivih dejanj in izvajanju protiterorističnega boja. Usposabljali smo se skupaj z miličniki PEM v UNZ Trbovlje in UNZ Novo mesto. Posamezne vaje smo izvajali tudi s pripadniki protidiverzantskih enot Teritorialne obrambe iz Posavja. Leta 1988 sem bil za dva meseca in pol razporejen v enoto slovenske Milice, ki je v sestavi Združenega odreda jugoslovanske milice opravljala naloge na območju Prištine in Podujeva.

Svoje bogate izkušnje sem s pridom uporabljal po vrnitvi pri usposabljanju aktivnega in rezervnega sestava milice. Praktično pa so mi prišle izkušnje prav v času akcije Sever in v vseh kasnejših aktivnostih posebne enote milice. Leta 1990 sem bil imenovan za poveljnika PEM UNZ Krško. Avgusta 1990 sem bil izbran za organizatorja Manevske strukture narodne zaščite v Posavju. Skupaj z Ernestom Breznikarjem sva organizirala enote MSNZ in poskrbela za odvoz orožja iz skladišč v skrivne depoje ter za varovanje omenjenih lokacij. Varnostne razmere v Sloveniji so se iz dneva v dan slabšale. Pospeseno smo se pričeli pripravljati na delovanje v izrednih razmerah in morebitni vojni. Orožje in opremo smo hranili doma in bili cele dneve dosegljivi. Vse to je za vse nas predstavljalo veliko psihično obremenitev, saj smo morali svoje osebno življenje v celoti podrediti enemu samemu cilju, samostojni Sloveniji.

Za vse nas se je 25. junija 1991 okoli šestnajste ure pričelo zares. "Končno" je stekla akcija, ki smo jo kasneje imenovali Vojna za Slovenijo. Naša enota je bila najprej poslana na mejno

kontrolno točko št. 5, kjer smo varovali miličnike, ki so opravljali kontrolo prehajanja potnikov čez državno mejo na mejnem prehodu Obrežje. V času, ko so v Ljubljani praznovali, smo slovenski miličniki že v celoti varovali državno mejo. Dogodki, ki so si sledili v naslednjih dneh, so se odvijali z veliko naglico. Le srečnemu naključju in naši strokovni usposobljenosti se lahko zahvalimo, da smo vse naloge izvedli brez žrtev in izstreljenega naboja.

Med vsemi mi je najbolj ostalo v spominu zajetje majorja Boška Prodanovića in vojakov, ki so pobegnili iz Krakovskega gozda proti Gorjancem. Po končanem boju med pripadniki TO in JLA v Krakovskem gozdu, se je del kolone oklepnikov premaknil po magistralni cesti iz Krakovskega gozda na čistino proti bencinski črpalki Drnovo, kjer so čakali na obljubljeni pomoč. Od tu so imeli zelo dober pregled nad celotno okolico, tako da se jim neopazno nismo mogli približati. Skupaj s teritorialci smo enoto JLA nameravali napasti, vendar smo kasneje od napada odstopili.

Pobočje smučišča in hribček, porasel z grmovjem, kjer so se predali vojaki JLA. V ozadju vas Planina v Podbočju.

Foto: L. Divjak

V noči iz 2. na 3. julij 1991 so vojaki JLA in major Boško Prodanović izgubili upanje, da bodo dobili pomoč, in se odločili, da bodo pobegnili. Ko so zaminirali vozila, so okoli druge ure zjutraj pobegnili peš v dveh večjih skupinah proti Gorjancem oziroma Hrvaški. V jutranjem času so jih izsledili občani in o tem obvestili Sektor za stalno dežurstvo UNZ Krško. Vodja izmene SSD UNZ Krško nas je po UKW zvezi seznanil z obvestilom in nam naročil, da poskušamo zajeti vojake in zagotoviti varnost domačinov. Ko smo se pripeljali v vas Gradec, so nas pričakali občani in vodja varnostnega okoliša Slavko Planinc ter kriminalista UNZ Krško. Povedali so nam, da se enota okoli dvajset vojakov JLA v koloni po eden pomika proti naselju Planina nad Podbočjem. Sklenili smo, da jih bomo poskušali zajeti nad vasjo Planina. S terenskimi vozili Lada Niva, Land Rover in Nissan Patrol smo se odpeljali po slabi gozdni poti, bližnjici, proti vasi Planina. Z nami je odšel za vodnika domačin Ervin Stipič ter kriminalist Bojan Gričar. Vsakega izmed nas so med vožnjo pogrevali posebni občutki (strah, napetost..), še posebej zato, ker nismo poznali terena. Okoli tristo metrov pred naseljem Planina smo pustili vozila in stekli proti cesti, ki pelje iz naselja Planina proti hrvaški meji. Ko smo pritekli do ceste smo opazili kolono vojakov JLA, ki je ravno prišla izza zadnjih hiš v vasi v smeri smučarske koč

na vrhu hriba. Hitro smo naredili plan za obkolitev, saj smo se zavedali, da moramo zasesti položaje na vrhu hriba pred njimi. Albin Namestnik in Branko Tucovič sta s svojima skupinama miličnikov zasedla položaje od naselja Planina ob cesti proti vrhu hriba. Jaz pa sem s svojo skupino skupaj z Ervinom Stipičem in Bojanom Gričarjem poskušal zasesti položaje na vrhu hriba in nato naprej mimo smučarskega doma in navzdol po smučišču. Med obkoljevanjem je z vojaki prva prišla v stik Tucovičeva skupina, ki je uspela zavzeti položaje na vrhu hriba pred vojaki. Miličnik Roman Kump, je vojake pozval s klicem: "Stoj, ne premikaj se!" Vojaki so takoj zavzeli kritje za drevesi in grmovjem in se pripravili na obrambo.

Med tem časom me je vodja izmene SSD UNZ Krško po UKW zvezi obvestil, da je pričela veljati prekinitve ognja in da naj ustavimo vse bojne aktivnosti. Na kratko sem jim poročal, da imamo vojake v obroču, zaradi česar bomo akcijo izpeljali do konca. Zaradi varnosti sem prekinil s SSD UNZ Krško vse nadaljnje komuniciranje, saj je pogovor povzročal hrup, ki je oviral obkoljevanje. Med skupinami v enoti smo imeli ves čas UKW povezavo na posebnem radijskem kanalu, ki je delovala brezhibno. Vsem v enoti sem pred akcijo ukazal, da morajo izvrševati le moje ukaze, samostojno pa lahko ukrepajo le v samoobrambi. Miličnik Branko Dolenšek iz moje skupine je med tem časom vzpostavil UKW povezavo z vodjo varnostnega okoliša Slavkom Planincem, ki je vojakom sledil v vas Planina preoblečen v poštarja. Planinc je z daljnogledom in z ostrostrelno puško imel pregled nad celotnim dogajanjem na pobočju. Takoj, ko nam je povedal, kje se nahajajo vojaki, smo pričeli zavzemati položaje naprej od Tucovičeve skupine mimo smučarskega doma in po travniku navzdol tik pod vlečnico ter tako uspeli vojake popolnoma obkoliti. Od vojakov smo bili oddaljeni le okoli petdeset metrov.

Med plazenjem po travi smo naleteli na svežo sled, ki jo je naredila skupina vojakov, ki se je pred tem ločila od majorja Prodanovića in uspela pobegniti proti Hrvaški. Ko smo vojake popolnoma obkolili, sem najprej po UKW zvezi o tem obvestil vse svoje vodje skupin. Seznanil sem jih, da bom vojake najprej pozval k predaji z megafonom. V kolikor mi to ne bo uspelo, pa bomo uporabili orožje in bombe.

Z megafonom sem obvestil vojake JLA, da so obkoljeni in jih pozval na predajo. Po pozivu so se še bolj zavlekli v kritje. Slavko Planinc mi je po UKW zvezi povedal, da je skupina petih vojakov v grmovju pod večjim drevesom. Z megafonom sem jih pozval, naj pridejo ven in se predajo. Tudi tega poziva vojaki niso upoštevali. Zatem sem se spomnil, da enoto vodi oficir po činu major. Z megafonom sem mu dal jasen in odločen ukaz: "Druže majore, snajper imaš uperen tačno u čelo, imaš petnajst sekundi vremena, da sa vojnica dođeš na travnik sa podignutim rukama!" Takoj po pozivu so vojaki na čelu z majorjem Boškom Prodanovićem z dvignjenimi rokami pritekli na travnik ter se predali. Na ukaz so odložili orožje, nato pa so jih miličniki vklenili. Vse vojake smo takoj preiskali in jih razorožili.

Med tem so v dolini ponovno zatulile sirene in označile nevarnost zračnega napada. Zaradi bojzani letalskega oziroma helikoptrskega napada smo se hitro umaknili v gozd, ter tam nadaljevali s postopkom. V akciji smo zajeli majorja Prodanovića, kapetana Branislava Jovčevskega, mladega vodnika Draška Stojičevića in devet vojakov večinoma srbske narodnosti. Njihove avtomatske puške so bile polne in pripravljene za strel. V nabojnikih so imeli v glavnem prebojne

Oficirsko torbico in priručnik komandirja oddelka majorja JLA Boška Prodanovića hrani Muzej Policijske akademije.

Foto: Studio Rožman

- zažigalne naboje, ki jih mi do tedaj nismo poznali. Majorju Prodanoviču sem zasegel oficirsko torbico, v kateri je imel službeni dnevnik, priručnike in zemljevid. Vsem zajetim oficirjem smo pred odvozom v Krško vrnili osebno oborožitev - prazne pištole.

O uspešno izvedeni akciji sem obvestil UNZ Krško, ter jih zaprosil, da prevzamejo vojne ujetnike. Seznanil sem jih tudi, da je Prodanovič pred pobegom zaminiral oklepna vozila in da naj poskrbijo za zavarovanje kolone oklepnikov.

Celotna akcija je potekala zelo hitro. Obkoljevanje v zelo vročem vremenu, s popolno bojno opremo (težki zaščitni jopiči, čelade, oborožitev, strelivo, bombe, zveze, megafon ..), je bilo zelo naporno. Sam sem bil presenečen, s kakšno lahkoto in ukano mi je uspelo prelisčiti izkušenega in prekaljenega majorja Prodanoviča ter ga prisiliti na predajo. Naš uspeh bi bil še veliko večji, v kolikor bi uspeli zajeti tudi skupino vojakov, ki je uspela pobegniti preko državne meje na Hrvaško. Skupino naj bi vodil po vsej verjetnosti kapetan Kapuran.

Kmalu za tem so v gozd prišli domačini, ki so nam prinesli pijačo. Pijačo smo ponudili tudi zajetim vojakom. Domačini so nas obvestili, da se v zaselku Premagovci zadržuje skupina pobeglih vojakov in da naj bi bil med njimi ranjenec. Ko so ujetnike odpeljali v Krško, smo skupaj preiskali še celotno območje Premagovcev. Med pregledovanjem območja smo pri nekem vikendu zajeli še dva pobegla vojaka. Po vojake je s službenim vozilom Lada Niva iz Vojašnice Karlovac že prišel delavec JLA Stjepan Cegura. Vse ujete vojake in vozilo smo odpeljali v Krško.

Menim, da smo se vsi v tistem času maksimalno angažirali. Zaradi izkušenosti in izurjenosti vseh miličnikov PEM UNZ Krško smo vse naloge uspeli izvesti brez izstreljenega naboja.

Andrej Bobek

Opomba: Spominsko izjavo hrani arhiv Posavskega muzeja Brežice. Za objavo jo je priredil mag. Tomaž Teropšič.

PREBUJANJE

S prijateljem, ki tako kot jaz živi v Kanadi, sva po svojih najboljših močeh sodelovala v boju za neodvisnost Slovenije. Pred dnevi me je poklical, presenečen nad dejstvom, da na slovenski ambasadi v glavnem mestu Kanade Ottawi ni mogel komunicirati v slovenskem jeziku.

Začuden nad novico sem se sam zavrtel številko 001-613-5655781, kjer me je prijazen glas pozdravil v francoščini. Na vprašanje, če lahko govori slovensko, me je receptorka vprašala, če znam angleško. Prosil sem, če me poveže z drugim uslužbencem ambasade, ki je potrdil, da receptorka ne obvlada slovenščine. Dodal je, da je Francozinja, da se resnično trudi in je bila celo v Sloveniji na jezikovnem tečaju. Francoski uslužbenki ne gre zameriti, žalostno pa je, da nismo mogli najti nikogar, ki bi govoril slovensko. Prepričan sem, da ne bi bilo pretežko najti dekleta slovenskih staršev, ki živi v Kanadi in obvlada poleg svetovnih jezikov tudi slovenščino. Tako pa se Slovenci, ki ne obvladajo francoščine in angleščine, zaman obračajo na ambasado v pričakovanju, da bodo lahko govorili v svojem jeziku.

Še bolj me preseneča, da Kanada ni edina država, kjer pravica, da Slovenci dobimo odgovor v svojem jeziku, ni samoumevna. V Izraelu se na slovenski ambasadi na recepciji ne da sporazumeti v slovenščini, tudi v Washingtonu, na eni naših pomembnejših ambasad, receptorka ne razume niti besedice slovensko. To ni presenetilo samo mene, ampak sprožilo šale

na račun Slovencev, ko je delegacija slovenskih veteranov in polkovnik Charles Graul, višji oficir ameriške vojaške obveščevalne službe, lani obiskala slovensko ambasado v Washingtonu. Na številki 001-202-667-5363 vas bo pozdravila receptorka, ki poleg angleščine obvlada kitajščino, a vas bo samo začudeno pogledala, če boste v slovenščini zaprosili za informacije. Verjetno se boste najprej celo obrnili, prepričani, da ste pomotoma zašli na kitajsko ambasado. Žal ne gre za pomoto.

Na slovenskem ozemlju, kamor štejejo tudi slovenske ambasade po svetu, imamo Slovenci pravico komunicirati z državnimi uslužbenci v slovenskem jeziku. To ni le naša pravica, ampak dolžnost vlade, da svojim državljanom to omogoči.

Medtem ko Slovenci ugotavljamo, da bi na izredno pomembnih mestih bile potrebne marsikateri spremembe v prid slovenskim državljanom, se na drugi strani zdi, da se Slovenija toliko bolj trudi, da bi olajšala življenje tujcem. Naj gre za reševanje stanovanjskih problemov, dodelitve štipendij ali reševanje perečih socialnih primerov. Sam sem osebno bil prisiljen zapustiti Slovenijo zaradi nerešenega stanovanjskega problema. Kot visoko kvalificiran delavec, zaposlen v TKG-ju v Ljubljani, sem z družino živel v skrajno neprimernem stanovanju. V sobi z majhno kuhinjo, domu moje stare mame, ki me je vzela k sebi, da ne bi ostala cesti, bi sicer težko rekli stanovanje. Ker je bila tovarna dobro stoječa, so vsako leto podelili nekaj stanovanj delavcem z najbolj perečim stanovanjskim problemom in tudi sam sem prišel na seznam za družbeno stanovanje. Dve leti sem bil že na vrhu seznama, a so se vodilni uslužbenci obkrat

odločili, da stanovanje vsakič dodelijo delavcu z juga, ki je prišel k nam s Kosova v iskanju boljšega življenja. Ko mi je umrl novorojeni sin, sem bil prisiljen sam zapustiti Slovenijo in sam iskati boljše življenje drugod. Kamorkoli sem prišel, nikjer mi ni bilo lahko in nikjer mi niso priskočili na pomoč, ker prihajam iz daljne Slovenije. Lahko rečem, da sem s trdim delom veliko doprinesel tujcem. Mnogo naših sposobnih ljudi je bilo prisiljeno zapustiti Slovenijo zaradi nevdržnih pogojev in negotove prihodnosti.

Podobno nenaklonjenost Slovincem je na svoji koži izkusila znanka, zainteresirana za šolanje na svetovno znani šoli za menadžerje na Brdu pri Bledu. Ko je opravila izpite na Dunaju in bila sprejeta v program je izvedela, da je bila edina štipendija podeljena študentu s Kitajske. Odločitev ni bila sprejeta na podlagi večje ali slabše sposobnosti študentov, ampak zgolj v skladu z mednarodno usmeritvijo šole, kjer je tisto leto študent iz Kitajske imel prednost zgolj zaradi tega, ker prihaja s Kitajske. Šola s priznano podjetnico go. Danico Purg uživa svetovni sloves, le Slovenci medtem odhajajo v tujino, namesto da bi svoje znanje in izkušnje vlagali v Slovenijo. Med njimi je tudi znanka, ki nadaljuje šolanje s pomočjo kanadske vlade, ker je pri nepovratni finančni podpori pri zgoraj omenjenem študiju v Sloveniji biti Slovenec včasih največja in edina ovira. Danes imamo v Sloveniji na mestih, kjer se kroji naša prihodnost, veliko ljudi s podobnimi nazori, kot jih ima gospa Purg, ki spodbujajo in podpirajo mednarodno sožitje.

Ko gre za socialno pereče probleme, nezmožnost dela in težke finančne razmere, se ponuja podobna slika. Pomoči potrebni Slovenci se morajo znajti kakor vedo in znajo, če hočejo preživeti s približno 200 DEM socialne podpore na mesec. Ni težko izračunati, da je skoraj nemogoče preživeti s tako malo denarja. Na drugi strani se Sloveniji očita, da je premalo gostoljubna do ubežnikov ne glede na raso, vero in politično prepričanje, ki pritiskajo na naše meje. Res je, da nekateri azilanti bežijo pred preganjanjem iz svoje dežele, res pa je tudi, da mnogi bežijo pred zakonom zaradi kaznivih dejanj in k nam prihajajo brez pravih dokumentov. Veliko vprašanje je, kdo preverja, kdo spada v prvo in kdo v drugo kategorijo in ali obstaja nevarnost prenašalcev nevarnih bolezni. Druge dežele se že srečujejo z velikimi problemi, povezanimi z azilanti. Kanada, ena naprednejših dežel, ima velike težave s ponovnim izbruhom tuberkuloze in raznih za Afriko značilnih bolezni, med njimi "flash eating disease". Vsekakor pa se kar prevečkrat prezre dejstvo, da Slovenija azilantom nudi poleg prebivališča nekaj žepnine, zdravstveno in socialno nego, medtem ko socialni problemi lastnih državljanov marsikje ostajajo v veliki meri nerešeni.

Slovenija je trenutno pomembna za evropsko skupnost kot "filter" za nezaželene begunce in probleme z njimi, katere mi rešujemo na način, ki nam ga drugi diktirajo in ni v našem interesu.

Težnja, da škodimo samim sebi, se ponavlja kot rdeča nit. Tudi slovenska vojska se trudi, da bi prišla pod tuj vpliv ter se čim bolj prilagodila tujim interesom in zahtevam. Eden izmed pogojev za vstop v NATO je tudi unifikacija orožja. Ta narekuje, da mora Slovenija vso opremo kupiti od NATA. Za vsak naboj bi morali prositi za nabavo in ga drago plačati po od tujcev določenih cenah ter postati vojaško popolnoma odvisni. NATO ne bo na primer zgradil tovarno streliva ali opreme pri nas, tako bomo morali biti samo pridni odjemalci, naši na zahodu izšolani oficirji pa bi skrbeli, da se vse izvaja po načrtu. Siljenje v NATO je v velikem razkoraku s tem, kar bi naša vojska morala biti, hrbtnica ljudstva in garancija neodvisnosti, ne pa del oboraženih sil, ki izpolnjuje pridno povelja iz Wasingtona.

V največjo škodo nam niso odločitve tujcev, ampak odločitve tistih Slovencev, ki izvajajo politiko, ki škoduje in nasprotuje našim nacionalnim interesom in skuša za vsako ceno zadovoljiti tuje interese. Želje ali celo ukazi tujcev se skušajo izpolniti tudi, ko le-ti škodijo slovenskim interesom - s podpiranjem uničenja konkurence tujim podjetjem, prodajo rentabilnih podjetij, izvajanjem gospodarske politike, ki vodi v ekonomski propad, uvajanjem zakonov, ki niso v korist državljanov, davčno politiko, ki zavira, namesto da bi pospeševala gospodarstvo ipd.

Tudi sam se kot številni drugi veterani sprašujem, zakaj smo se potem borili. Verjetno ne zato, da enega gospodarja zamenjamo za drugega, ki je še bolj brezsrčen in ga zanima samo ustvarjanje čim večjega profita s čim manjšim vlaganjem.

Vendar nam ne more nihče pomagati, dokler vztrajno kopljemo jamo sami sebi in je korist Slovenije ter dobrobit Slovencev na zadnjem mestu, ko gre za življenjsko pomembne odločitve glede prihodnosti Slovenije. Sposobni ljudje odhajajo v tujino, slovenska konkurenca se uničuje, nataliteta Slovencev je tako nizka, da lahko govorimo o izumiranju naroda, pri najpomembnejših odločitvah glede prihodnosti Slovenije pa se zdi, kot da so ta vprašanja na zadnjem mestu; vsekakor za interesi tujcev, ki verjetno bolj razmišljajo o lastnih interesih kot prihodnosti Slovencev, kar je čisto razumljivo. Manj razumljivo je, da se Slovenija tako pri odločitvah vodilnih ljudi kot razmišljanjem povprečnega državljanu še ni zbudila.

Mogoče je skrajni čas, da se.

Marjan Furlan

IN MEMORIAM

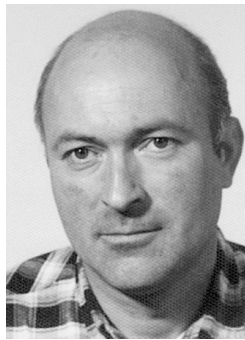

Andrejka SLAPŠAK
25.02.1955 – 28.03.2001

*Utihnila je pesem slavčka
usahnil njen vesel nasmeh,
ugasnile iskre so v očeh.
Končan je boj, končano je trpljenje.*

Preminula je naša članica in predsednica častnega razsodišča Andrejka SLAPŠAK, rojena Vovčak iz Senovega. V času šolanja je s starši živela v Dobovi. Njena prva zaposlitev je bila v Brežicah, nakar se je poročila in službovala v krškem na tedanjem oddelku za ljudsko obrambo in službovala do konca na tem delovnem področju. Andrejka je bila čudovit človek. Bila je odlična žena in mati, izjemna sodelavka, preprosta a hkrati plemenitih misli in dejanj. Njena posebnost je bilo petje. Njen obraz je izžareval pristnost sporočila pesmi, ki je kot izvir prevrela iz njene duše, najsi bo to petje v zboru, kjer je dolga leta prepevala ali v veseli družbi, zato ji prijateljstvo ni manjkalo nikjer. Cenili in spoštovali smo jo tudi v naši organizaciji, saj je bila kot sekretarka zelo vestna in zavzeta vse od ustanovitve območnih odborov leta '96, ob registraciji območnega združenja veteranov vojne za Slovenijo v Krškem pa je bila predsednica našega častnega razsodišča. Od nje smo se poslovili ob društvenem praporu. Andrejka, naj Ti bo večna slava in hvala!

OZVVS Krško
Ana Breznikar

Miroslav MALALAN
02.01.1948 – 12.04.2001

Huda bolezen je prekinila življenjsko pot moža, očeta, prijatelja, člana Območnega združenja veteranov vojna za Slovenijo Krasa in Brkinov, rezervnega stotnika Miroslava Malalana.

Vse od leta 1969, ko je poučeval obrambno vzgojo mladih in vojakov v rezervni sestavi, pa do leta 1991, ko je sodeloval v osamosvojitveni vojni, se je Miro izkazal kot dober častnik, človek in prijatelj. Bil je pripravljen pomagati drugim, znal je prisluhniti vsakemu, ki je bil potreben pomoči. Bil je človek, na katerega smo se lahko vedno zanesli, zato so mu bile v osamosvojitveni vojni zaupane pomembne naloge.

Miro, ohranili Te bomo v lepem spominu.

OZVVS Krasa in Krkinov

VETERANOV DOPIISNIK

OB NAŠEM PRAZNIKU

Bliža se nam 10. obletnica suverene in neodvisne Republike Slovenije. Suverene, svobodne in demokratično urejene države, ki se z velikimi koraki pripravljajo na vstop v EU in v zvezo NATO.

Ob vsem tem pa se zavestno pozablja na velike ljudi te naše domovine, ki so s ponosom prijeli za orožje in se zaradi patriotske usmerjenosti zavestno opredelili in šli po poti takratnih spretnih in umnih voditeljev v boj za samostojno Slovenijo. Ta pot in ta odločitev ni bila lahka. Vsak, ki je poznal kazenski zakonik je zavestno in naklepno ogrožal sebe in svojo družino. Danes, ko pišem te vrstice, mi spomin roma po takratni moji odločitvi. Ni mi žal teh trenutkov in te odločitve, saj je bila zavestna in neomajna. Žal mi je samo, da kot veteran vojne za Slovenijo, moj ponos danes ni spoštovan in cenjen, saj ne nosi bleščečega priimka kot: Bavčar, Janša, Kacin, Jelinčič... Še bi lahko našteval, vendar vem, da je to zaman. Zakaj to razmišljanje: Saj se nam približuje »obletnica«, dogodek katerega sadove uživajo samo izbrani. Mi, veterani, ki smo se borili v tem boju, z veliko močnejšo in bolj oboroženo JNA, smo bili bolj umni in preudarni, da ni bilo nepotrebnih žrtev, neporušenih vasi, ni bilo generalov, ki bi danes bili vojni zločinci, imamo danes urejen ali pa neurejen status »vojnega veterana za Slovenijo«.

Ta status nam daje črka Zakona na papirju, ki nam daje moralno zadoščenje in nekaj borih ugodnosti. Ker bodo kmalu tekle besede velikih govorcev ob našem jubileju želim poudariti, da naj po desetih letih prav ti govorniki pomislijo na status svojih soborcev, če so bili v pravi reki in v pravem toku in če imajo pravico, da obujajo te svetle trenutke naše slovenske zgodovine. Prav s težkim srcem

zapišem, da danes ljudje, ki so bili na drugem bregu te reke, tega toka, so večji gospodje, saj imajo brez prej omenjenega statusa status privilegirane pokojnine ali status privilegiranega osebnega dohodka.

Tudi vsemogoče peticije so bile že posredovane na vse mogoče naslove v naši domovini, vendar neuspešno. Danes je v prvi vrsti sprejem Slovenije v EU in v zvezo NATO. Danes ni pomembno, kako živijo in kako razmišljajo veterani vojne za Slovenijo – saj to je že zgodovina, to je že »POZABLJENA« preteklost. Le zakaj ti današnji funkcionarji niso o EU in o zvezi NATO razmišljali pred 10 leti? Takrat so lahko razmišljali samo o lojalnih in patriotsko usmerjenih Slovencih. Ali smo lahko danes prizadeti in vsestransko prikrajšani Veterani vojne za Slovenijo še lojalni tej stvarnosti v naši, a nam tuji državi, za katero so padale žrtve na naši strani in katero smo si osvobodili. Pa naj mi bo oproščeno, če tako razmišljam - upam, da imam somišljenike v mojih vrstah, vrstah veteranov vojne za Slovenijo. Vojne, ki ni trajala 10 dni, kot nam priznava črka zakona, saj so priprave in aktivnosti tekle že mnogo prej. To potrjuje končni izid te vojne – po vojni so vsi generali in heroji, le medalje niso pripete na prave prsi. To je stvarnost, to je moralna diskvalifikacija večine prizadetih Veteranov vojne za Slovenijo.

Jože Kocbek

622 ČLANOV OZVVS RADOVLJICA-JESENICE

Ob dnevu veteranov vojne za Slovenijo je Območno združenje veteranov vojne za Slovenijo Radovljica - Jesenice predstavilo dejavnost združenja, generalni sekretar Zveze veteranov vojne za Slovenijo Jože Kuzman pa je predstavil delo Zveze. OZVVS Radovljica - Jesenice je med najbolj dejavnimi območnimi združenji veteranov v Sloveniji. Poleg skrbi za člane in izvajanja zakonodaje ter ohranjanje spominov na dogodke v začetku 90. let 20. stoletja, skrbijo tudi za športno in kulturno delovanje svojih članov.

Združenje deluje od leta 1997. Vodi ga Janez Koselj in ima 622 članov, največ na Gorenjskem. Častna člana sta Rudolf Hribernik-Svarun in Slavko Staroverski, prvi komandant občinskega štaba TO Radovljica. Na Gorenjskem delujeta še združenji Tržič in Kranj, v ustanavljanju pa je območno združenje v Škofji Loki.

Združenje ima od leta 1999 v Radovljici svoje prostore in uradne ure vsako prvo in tretjo sredo popoldne v mesecu, v Radovljici pa jim je ZSSS leta 2000 podelila domicilno listino za Dom veteranov. Ob 10. obletnici samostojne Slovenije pripravljajo več prireditev.

12. junija se bo skupina pod vodstvom Klavdija Mlekuža odpravila na vrh Triglava, tako kot pred 10-imi leti. 16. junija popoldne bo srečanje ob planinskem domu na Tromeji nad Ratečami ob 11. uri, 23. junija se bodo udeležili proslave v Cerkljah na Dolenjskem, 24. junija bo kresovanje na Suhrni na Jelovici, 25. junija pa v sodelovanju z občinami Zgornje Gorenjske pripravljajo proslavo v Gledališču Toneta Čufarja na Jesenicah. 25. junija bo gorski tek na Vršič, ki ga pripravljajo Slovenske novice in Turistično društvo Kranjska Gora, udeležili se ga bodo tudi veterani. Tudi letos se bodo udeležili tradicionalnega pohoda na Triglav 13. in 14. julija. V počastitev 10. obletnice osamosvojitvene vojne za Slovenijo bo OZVVS junija izdalo knjigo Zgornja Gorenjska 1990-1991, avtorice Rine Klinar (tedaj je bila predsednica Izvršnega sveta Skupščine občine Jesenice), v kateri bodo predstavljeni dogodki v tedanjih občinah Jesenice in Radovljica pred oziroma med vojno za Slovenijo.

Na Zgornjem Gorenjskem leta 1990 občinska štaba TO nista spoštovala ukaza o oddaji orožja pod nadzor JLA, leta 1991 pa je bila na tem območju večina mejnih prehodov, karavli in vojašnic na Gorenjskem. 1. julija 1991 je bil podpisan jeseniški Dogovor o umiku in tega dne so se pripadniki JLA in zvezni miličniki umaknili s treh mejnih prehodov v občini, četrtega, mejni prehod Jesenice, pa niso nikoli zasedli. V začetku julija 1991 je bila Gorenjska najbolj varna pokrajina v Sloveniji.

R. Klinar

AKTIVNI NA GORENJSKEM

Bled, 16. februar 2001

Območno združenje veteranov vojne za Slovenijo Radovljica-Jesenice je med gorenjskimi združenji najbolj aktivno in tudi največ članov ima. 16. februarja so se zbrali na letnem zboru na Bledu in ugotovili, da se je število članov združenja lani povečalo za 100 članov, tako da sedaj združujejo 538 članov in članic.

Na zboru so pregledali pestro delo v preteklem letu in se dogovorili za aktivnosti v letošnjem, ko se spominjamo tudi desete obletnice osamosvojitve Slovenije. Lani so se med

Oktet Lip Bled in delovno predsedstvo

drugim na pobudo tega območnega združenja prvič po 10-ih letih zbrali poveljniki 16-ih občinskih štabov Teritorialne obrambe, ki leta 1990 niso oddali orožja, med njimi so bili štirje z Gorenjske. Lani so bili aktivni na športnem področju in pomagali članom pri uveljavljanju veteranskega statusa.

Tudi letošnji program dela je izjemno pester. Tako bodo izdali knjigo o dogodkih na Zgornjem Gorenjskem v letih 1990 in 1991, pripravili osrednjo proslavo ob 10. obletnici osamosvojitve Slovenije na Jesenicah ter se udeležili tudi drugih prireditev. Lani je združenje razpolagalo z 1,7 milijona tolarjev, letos pa načrtujejo za 2,2 milijona prihodkov. Na glavnem zboru so ustanovili tudi strelsko sekcijo, dali pobudo za spremembo zakona o vojnih veteranih in poslali čestitko edinemu še živemu Maistrovemu borcu Simonu Sodji na Blejsko Dobravo, ki je 15. februarja dopolnil 102. leto. Glavnega zbora so se udeležili tudi župani občin Bled, Radovljica in Jesenice, predstavniki drugih veteranskih organizacij, kot običajno pa so pripravili tudi kulturni program. V njem so sodelovali: moški oktet LIP Bled, recitator Brane Pirih iz Mošenj ter trio Podjed, ki je prvič zapel in zaigral tudi pesem Veterani vojne za Slovenijo, ki jo je napisal Franc Podjed.

Člani območnega združenja Ciril Cenček, Gregor Žnidar in Brane Pirih so potem obiskali na Bledu še starša pesnika in filozofa Janeza Svetine z Bleda, ki je leta 1991 umrl med letalskim napadom v Gornji Radgoni in jima izročili plaketo Slovenska družina.

Rina Klinar

KOČEVCI SNEMAJO FILM

Kočevje, 16. marec 2001

Kočevski veterani, katerih društvo šteje preko 460 članov, so v celoti izpolnili zadane naloge ter smelo zastavili tudi aktivnosti v jubilejnem letu ob 10. obletnici osamosvojitve vojne. Od januarja poteka snemanje dokumentarnega filma "Slovenske družine". Sekretar Alojz Čampa je prejel zlati prstan ZVVS.

O bmočno združenje veteranov vojne za Slovenijo Kočevje je minulo leto izvajalo aktivnosti v skladu z letnim načrtom dela in ga v celoti zapolnilo z aktivnostmi, ki so bile izraz trenutnih potreb. Največ organizacijskega časa so namenili izvedbi okrogle mize ob 10. obletnici MSNZ ter obdelavi delovnih osnutkov in predlogov aktov ZVVS.

Razen teh omenjenih aktivnosti so se udeležili različnih oblik dela in sodelovanja z ostalimi in sorodnimi območnimi združenji do organov Zveze veteranov vojne za Slovenijo ter raznih športnih tekmovanj, pohodov na Goteniški snežnik in Triglav ter drugo.

Zelo uspešne so njihove športne ekipe, saj se predvsem v orientaciji, šahu in streljanju z domačih tekmovanj in mednarodnih veteranskih igrah domov vračajo z osvojenimi najvišjimi stopničkami, kot organizatorji pa se bodo tudi letos 16. junija 2001 potrudili biti dobri gostitelji 3. tradicionalnega odprtega tekmovanja v orientaciji v počastitev dneva državnosti.

Kot prioriteto nalogo v tekočem letu so si zadali postavitev pomnika dogodkov iz leta 1991 v vasi Mozelj predvidoma

Kočevski veterani na letnem zboru v Šeškovem domu

Foto: D. Čop

meseca junija, katerega pokrovitelj bo župan Občine Kočevje in poslanec DZ Janko Veber, že od začetka leta pa poteka zbiranje arhivskega gradiva iz let 90/91 in snemanje dokumentarnega filma z naslovom »Slovenska družina 90/91«, za kar je že spisan scenarij. R-kanal Ribnica je začel snemati že maja, prvo predvajanje dokumentarca pa je predvideno konec junija v počastitev dneva državnosti.

Zbor Kočevskih veteranov se je zaključil s podelitvijo priznanj in članskih izkaznic, sekretar kočevske območne organizacije veteranov Alojz Čampa pa je v zahvalo za požrtvovalno delo iz rok poslovne sekretarke ZVVS Ljubice Lije Debeljak prejel zlati prstan ZVVS. Sledilo je družabno srečanje veteranov.

D. Čop, R. Zorke

PODVOJILI ČLANSTVO

Črnomelj, 17. marec 2001

Preko sto veteranov se je pozno popoldne zbralo v dvorani tovarne Iskra v Črnomlju na rednem letnem zboru zbrani veterani Območnega združenja veteranov vojne za Slovenijo Bela Krajina. Zboru sta prisostvovali delegaciji območnega združenja iz Kočevja in občinske organizacije ZB iz Črnomlja.

Po uvodni izvolitvi delovnega predsedstva, razvitju prapora in izvedbi simbolnega veteranskega dejanja je Branko Kobetič, predsednik belokranjskih veteranov podal poročilo o delu v letu 2000, iz katerega je bila razvidna aktivnost društva. Da so lahko načrtovane naloge uresničili, se je predsedstvo moralo sestati večkrat in potruditi pri zbiranju sredstev. Odziv delovnih organizacij v belokranjskem prostoru je bil ugoden, razen v metliški občini. Dobro je bil obiskan izlet v Slovensko Primorje, kjer so si udeleženci ogledali znamenitosti Krasa, vojaški muzej in ladjo SV. Ekipa OZVVS Bela Krajina se je udeleževala tekmovanj iz vojaških veščin ter v Kočevju dosegla solidno 2. mesto. Člani so se u mesecu juliju udeležili spominskega pohoda na Triglav. Nabavili so več uniform in prapor, kar jim je v večji meri omogočilo republiško vodstvo. Z včlanjevanjem v veteransko organizacijo niso zadovoljni, čeprav se je članstvo v enem letu podvojilo. Sedaj imajo območno združenje 176 članov. OVTP je izdelalo seznam vseh angažiranih v osamosvojitveni vojni, ki imajo pravico do uveljavljanja statusa vojnega veterana. V Beli Krajini ima to možnost iz vrst TO 1288 ljudi in manjše število iz civilnih struktur. Predsedstvo veteranske organizacije je izdelalo tudi seznam družin, ki so hranile orožje in vojaško opremo v letih 1990 in 1991. Teritorialna obramba je leta 1991 zavzela dve skladišči orožja, MES in intendantske opreme. Podan je bil predlog republiškemu vodstvu, da bi zanje izdelali ustrezna priznanja. Na zboru so tudi ugotovili, da je bilo sodelovanje v preteklem letu s sorodnimi organizacijami dobro. To velja za občinska

Branko Kobetič, predsednik OZVVS Bela Krajina
Foto: Vision Črnomelj

združenja VVS, organizacijo Sever, OZSČ, ZB SV in lokalno samoupravo.

Aktivno so se udeleževali sej na pokrajinskem in državnem nivoju. Izvolili so nove člane pokrajinskega odbora za Dolenjsko, ki bo koordiniral aktivnosti med območnimi združenji.

Tudi za tekoče leto so si zastavili obilico nalog, ob vseh rednih pa bo prav gotovo težišče pri pridobivanju novih članov in organizaciji proslave ob 10-letnici osamosvojitvene vojne skupno z belokranjskimi občinami in SV.

Redni letni zbor belokranjskih veteranov je bil zaključen s svečano podelitvijo članskih izkaznic novim članom, sledilo pa je družabno srečanje veteranov.

Janez Dragoš

BITKA ZA TRZIN 2001

10. marca 2001 je v prostorih Osnovne šole v Trzinu potekal zbor ZVVS 2001. Glavnega zbora smo se poleg ostalih 40-ih območnih združenj udeležili tudi člani OZVVS LJUBLJANA z šestimi uniformiranimi delegati.

Program je obsegal več točk dnevnega reda glede na delovno konfiguracijo zbora. Aktualnih je bilo nekaj točk dnevnega reda. Tako je prišlo tudi do delegatskega vprašanja s strani OZVVS LJUBLJANA. Razprava pa je dosegla vrelišče v trenutku, ko je predsedujoči vodja delovnega predsedstva in izvoljeni podpredsednik ZVVS gospod Kovačič izjavil (citirano):

“...za osamosvojitvev in samostojnost pa se imamo zahvaliti predvsem borcem iz leta 1941 in NOB, tu ni nikakršne dileme...”

OZVVS LJUBLJANA zato od omenjenega gospoda, ki zaseda vodilno funkcijo v ZVVS, pričakuje podrobnejšo zgodovinsko analizo in utemeljitev te njegove trditve, ki naj jo razloži 14.000-im veteranom vojne za Slovenijo in žrtvam, ki so padle v njej ter vsem tistim, ki smo se borili leta 1991 proti JLA - naslednici NOVJ in bratomorne komunistične revolucije! Na začetku vojne in prej smo bili vsi prej navedeni Slovenci domoljubi zaradi upora proti tem sovražnikom slovenskega naroda, najprej z eno nogo v udbovskem zaporu, ker smo se tem barbarom upali upreti, v primeru da bi oni zmagali, nato pa smo z bliskovito zmago preko edinstvene slovenske složnosti, ki ji ni para v vsej slovenski zgodovini, uresničili tisočletni sen deželice pod Triglavom - da imamo prvič v vsej slovenski zgodovini svojo lastno neodvisno državo!

V OZVVS LJUBLJANA smo mnenja, da ZVEZA SLOVENSkih VETERANOV VOJNE ZA SLOVENIJO 1991 (1) za take nasprotujoče si izjave ni pravi naslov. Nadalje smo tudi mnenja, da je za kaj takega najmanj opravičljivo dejstvo to, kot je bilo rečeno na zboru, da so člani predsedstva pač izvoljeni. To pa nikakor ne pomeni, da lahko podajajo zgodovinsko neutemeljene izjave. Če pa je dejstvo, da se je gospod podpredsednik ZVVS Kovačič boril že leta 1941 za samostojno Slovenijo, nato pa 50 let čakal na prelomno leto 1991 in takrat s »kalašnikom« v roki izbojeval slovensko svobodo in neodvisnost, potem tako borbo pozdravljamo in spoštujemo; če pa to ni argument, potem od omenjenega gospoda podpredsednika ZVVS Kovačiča pričakujemo pojasnilo z zgodovinskimi argumenti z izjemo komandanta Franca Rozmana-Staneta, ki pa se je dejansko že v tistih težkih časih zavzemal za Slovenijo, za kar pa se je moral “smrtno ponesrečiti pri preizkušanju angleškega minometa znamke PIAT...”. V nasprotnem primeru pa pričakujemo za navedene zgodovinsko neargumentirane in politično obarvane izjave opravičilo vsem veteranom vojne za Slovenijo 1991!

Andrej Jamnik-Rambo
predsednik OZVVS Ljubljana

ZBOR V ARTIČAH

Brežice-Artiče, 17. marec 2001

V tamkajšnjem gasilskem domu, ki je tudi v času osamosvajanja 90/91 nudil zatočišče teritorialcem, je OZVVS Brežice izvedlo redni letni občni zbor, ki sta se ga med drugimi gosti udeležila tudi Vlado Deržič, župan občine Brežice in Andrej Vizjak, poslanec v DZ RS.

OZVVS Brežice danes šteje 270 članov, saj so v mesecu oktobru 2000 začeli intenzivno pridobivati nove člane, pri sami akciji pa jim je bila v veliko pomoč zloženka Info-veteran. Tako so uspeli pridobiti 38 novih članov. Večina problematike, ki se je ob aktivnostih pojavljala, je bila vezana na članstvo OZVVS in pridobivanje statusa vojnega veterana. V OZVVS Brežice podpirajo vsa prizadevanja za spremembo Zakona o vojnih veteranih in predvsem za nujno črtanja člena, ki zagotavlja pravice veteranom le po dopolnjenem 50 letu starosti, hkrati pa so mnenja, da je potrebno zagotoviti status veterana tudi vsem izvajalcem projekta MSNZ, ki v letu 1991 niso sodelovali v oboroženih formacijah.

Sicer pa so aktivno sodelovali na vseh sejah, zborih in letnih konferencah, ki jih je sklical Pokrajinski odbor za Posavje in ZVVS. S svojim delom so se pojavljali tudi v širšem družbenem prostoru v katerem živijo in se vključevali v okviru svojih možnosti.

Ugotavljajo namreč, da je sodelovanje z drugimi veteranskimi organizacijami le delno zadovoljivo.

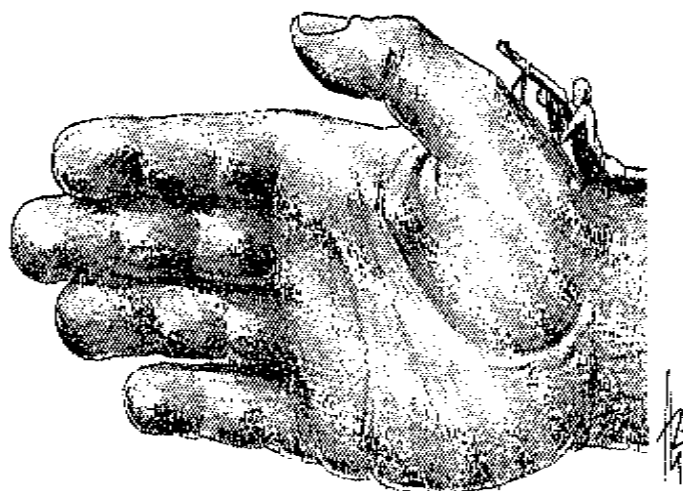
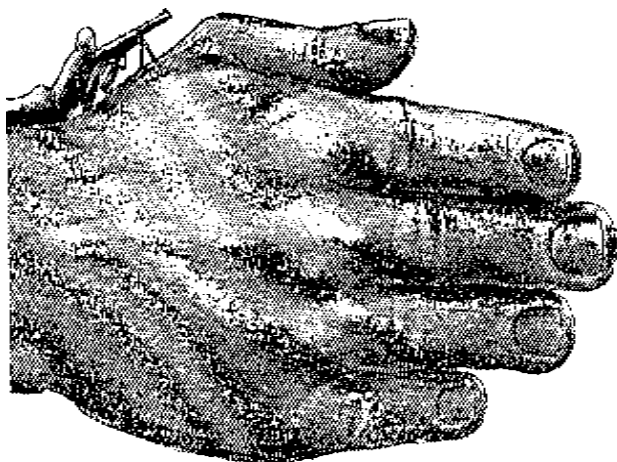
»Če izhajamo iz skupnih načel NOB in osamosvojitvenega boja za svobodno in neodvisno Slovenijo, za ohranjanje tradicij tega boja, za ustrezna priznanja borcem in veteranom ter za razvijanje tisti državljskih vrednot pri mladih generacijah, ki bodo zagotavljale tudi v bodoče samostojnost in svobodo Slovenije, je nujno tesnejše sodelovanje med organizacijami.« je dejal predsednik Silvester Jeršič.

R. Zorko

Delovno predsedstvo in Vlado Deržič, župan občine Brežice, ki je ob 10. obletnici osamosvojitvene vojne brežiškim veteranom namenil iskrene čestitke.

Foto: R. Zorko

10. OBLETNICA MOBILIZACIJSKO TAKTIČNE VAJE »PREMIKI '91«

Šmarjeta, 23. marec 2001

Pri osnovni šoli v Šmarjeti v občini Novo mesto je potekala slovesnost ob 10. obletnici mobilizacijsko taktične vaje »Premik 91«. Vsako leto se nosilci vaje srečujejo izmenoma na Dolenjskem oz. Primorskem, na obletnicah izvajanja MTV "Premik '91" in nadaljujejo tradicijo prijateljskih srečanj.

V letošnjem letu je bil organizator slovesnosti 32. pokrajinsko vojaško teritorialno poveljstvo Slovenske vojske. Vojaška slovesnost se je pričela s postrojem pripadnikov SV, slavnostni govornik na slovesnosti pa je bil načelnik Generalštaba SV brigadir Ladislav Lipič, ki je med drugim poudaril:

» Pripadniki Teritorialne obrambe in drugi sodelujoči ste v tej vaji dokazali, da je mogoče z visoko motivacijo, kljub omejenim sredstvom, kvalitetno in pravočasno izvršiti nalogo. Pa vendar, ali ste že takrat vedeli, da bo treba pridobljene izkušnje kaj kmalu uporabiti za zaščito naših interesov? Ne, tega, da bo na koncu le prišlo do oboroženega spopada z jugoslovansko armado, je vedelo le malo ljudi. Vsi pa smo vedeli, da smo na poti do lastne države in svoje vojske...« in zaključil, »tradicija vaje Premik '91 se nadaljuje z vsako vajo Slovenske vojske.«

Vaja "Premik 91" je bila izvedena s ciljem preveriti sposobnost takratne teritorialne obrambe (TO) za izvedbo mobilizacije, premeščanja enot na večje razdalje, prerazporejanja zaradi bojevanja izven območja. Eden izmed ciljev je bil tudi prikaz pripravljenosti in sposobnosti oboroženih sil novo nastajajoče države.

Po organiziranju Pokrajinskih poveljstev TO jeseni 1990 in izvedenem plebiscitu so se pospešile priprave TO. Pozimi so bile izvedene štabne vaje, na katerih so pripadniki takratne TO preigrali nekatere različice uporabe TO za obrambo Republike Slovenije. Začeli so tudi z usposabljanjem vojnih enot, kar je istočasno pomenilo tudi povečano pripravljenost sil za bojevanje. V okviru teh vaj in usposabljanj se je pojavila potreba po usposabljanju manevrskih enot pokrajin za uporabo na celotnem ozemlju RS.

Osnove za vajo je določil Republiški štab TO, glavne naloge pa sta izvedla Štab TO Severne Primorske in Štab TO Dolenjske, ob podpori enega voda iz prve specialne brigade letalskih klubov, nekaterih organizacij in seveda civilne obrambe in policije. Severna Primorska je mobilizirala enoto TO. Po zaključeni mobilizaciji in okrepitvi z vozili, je bataljon izvedel premik v smeri Vogarsko (pri Novi Gorici) - Postojna - Ribnica - Novo Mesto - Škocjan. V času premika je TO Dolenjske pripravila štiri zahtevne taktične naloge. Dne 23.-24. marca 1990 je bataljon izvedel v širšem rajonu Škocjana taktično nalogo "Boj z izvidniško diverzantskimi skupinami." Pred postrojem je spregovoril takratni član predsedstva, gospod Ivan Oman, ki je prvič nagovoril pripadnike TO s "pripadniki Slovenske vojske".

Vaja je imela velik odmev v javnosti. Pokazala je, da nastajajoča država lahko računa na TO, na drugi strani pa so pripadniki TO jasno izrazili svojo lojalnost oblastem RS. Iz vojaškega vidika je bila vaja pomembna, ker je bila to prva večja vaja po reorganizaciji 1990, predvsem pa je bila pomembna zaradi usklajenega delovanja dveh Pokrajinskih štabov TO. Pokazala je namreč, da prepodrejanje ni ovira za delovanje enot TO. Glede civilne obrambe pa je vaja potrdila, da se materialna iz zdravstvene oskrbe TO lahko izvaja preko izvajalcev civilne obrambe v lokalnem okolju.

Na vaji je sodelovalo več kot 400 pripadnikov TO in približno 100 posredno ali neposredno angažiranih drugih udeležencev.

Simon KOREZ,
častnik za odnose z javnostmi 3. OPSV

SPOMINSKO SREČANJE V KRVAVI PEČI

Območno združenje veteranov vojne za Slovenijo Velike Lašče obvešča vse udeležence zbirnega centra v Krvavi Peči, ki so med vojno za Slovenijo prihajali in odhajali skozi ta zbirni center, kakor tudi vse člane OZVVS Velike Lašče, da bo dne

26. junija 2001 ob 15. uri v Krvavi Peči
organizirano spominsko srečanje ob 10. obletnici vojne za Slovenijo.

Istega dne bo že ob 12. uri organiziran pohod preko Mačkovca in Predgozda do Krvave Peči. Za vse udeležence pohoda bo zagotovljen osvežilni napitek, pohodniki pa bodo po zaključku svečanosti in veteranskega druženja brezplačno prepeljani v Rob.

Vabimo vse, da se v čim večjem številu udeležijo srečanja v Krvavi Peči. Vsi udeleženci zbirnega centra in člani območnega veteranskega združenja bodo ob tej priložnosti prejeli posebne spominske značke, ob kulturnem programu pa bo poskrbljeno tudi za brezplačno hrano in pijačo. Vabljeni tudi družinski člani.

Dušan Hočevar, predsednik OZVVS Velike Lašče.

ZBOR V KRŠKEM

Krško, 26. marec 2001

OZVVS Krško deluje že tretje leto in vztrajno oblikuje smernice delovanja. Uspešno se povezujemo z lokalno skupnostjo, saj sta zbor obiskala tudi Branko Janc, poslanec v DZ in Franc Bogovič, krški župan.

Delovno predsedstvo in Rudi Smodič, predsednik OZVVS Krško

Kot je v svojem poročilu poudaril Rudi Smodič, predsednik OZVVS Krško, je članarino poravnalo 71% članov društva, kar jih uvršča v sam vrh območnih združenj po plačani članarini, ki zagotavlja tekoče nemoteno delo, v zadnjih mesecih pa so sprejeli v društvo kar 61 novih članov - veteranov, tako da sedaj seznam obsega 249 imen.

Med letom jim žal ni uspelo pridobiti lastne pisarne za delovanje društva, saj občina bojda nima ustreznega prostora, tako da še vedno delijo pisarno OZZB NOB Krško.

Sicer pa je društvo v lanskem letu razvilo prapor po pokroviteljstvu župana, finančno pomagali dvema članoma, se udeležili petih proslav, pohodov in srečanj, uspešno so tudi sodelovali z OZVVS iz Posavja, OZ ZB NOB in društvom Sever Posavje oziroma z njimi podpisalo listino o sodelovanju ter nenazadnje sodelovali na posvetih območnih združenj in aktivnostih pokrajinskega koordinacijskega odbora za Posavje.

Prisotne veterane je pozdravil tudi Branko Janc, poslanec DZ RS, ki se je zavzel, da bi probleme glede reševanja statusa veterana država morala rešiti do 10. obletnice osamosvojitvene vojne in še opozoril: "Bojim se, da zgodba o osamosvojitveni vojni tone v pozabo. Nove generacije otrok prihajajo in čedalje manj je stvari, ki bi opozarjale, opominjale, da smo to svobodo izborili samo enkrat. Ne smemo dovoliti, da nam ta zgodovinski spomin tone v pozabo! Menim, da bi veteranska organizacija morala biti tista, ki bi inicirala samemu izobraževalnemu sistemu, katere tematike bi obravnavali v šolskem sistemu. Če ne bomo mi poskrbeli, da bodo naši otroci kaj vedeli o osamosvojitveni vojni, potem ne vem, kdo bo..."

Ob zaključku letnega zbora so enoglasno izvolili Mirka Tišlerja za novega sekretarja društva ter si ogledali dokumentarec "Slovenija na barikadah."

R. Zorko

V ZNAMENJU ROJAKA RUDOLFA MAISTRA

Kamnik, 29. marec 2001

To je dan, ko občani Kamnika praznujejo svoj občinski praznik. Na ta dan se je leta 1874 v Kamniku rodil slovenski general in pesnik Rudolf Maister. Leta 1918 je poveljeval v bojih za Koroško, prevzel oblast v Mariboru, bil komandant jugoslovanske vojske na plebiscitnem ozemlju in častni predsednik narodnega sveta za Koroško.

Osrednja proslava se je pričela pred spomenikom Rudolfa Maistra. Veterani in praproščaki so postavili častno stražo, na prizorišče pa je prikorakala častna enota slovenske vojske. Ob zvokih godbe je predsednik območnega združenja ZZVS Janko Blagšič položil venec k spomeniku, gostje pa so se poklonili spominu borca za severno mejo. Slavnostni govor je imel dr. Anton Grizold, minister za obrambo, katerega sta spremljala Ladislav Lipič in dr. Tomaž Čas.

Častna straža veteranov Kamnika ob spomeniku Rudolfa Maistra

Foto: T. Mavrin

K spominski plošči v avli Občine Kamnik pa sta položila venec veteran Dimitrij Perčič in Anton Hočevar. V nadaljevanju praznovanja občinskega praznika, so podelili tudi vsakoletna občinska priznanja ki so jih letos prejeli tudi veterani ZZVS-srebrno priznanje Občine Kamnik Boris Zakrajšek in dva bronasta priznanja, ki sta jih prejela Jože Arko in Pavle Žavbi za zasluge pri osamosvojitvi Slovenije. Tako je Kamnik že šestič praznoval svoj občinski praznik v spomin rojaka Rudolfa Maistra, kateremu so Kamničani postavili spomenik že pred tridesetimi leti.

Aleksander Samavsky

OPRAVIČILO

V glasilu Veteran št. 13 je na strani 25 bil objavljen članek z naslovom »Marjanova zbirka«, v katerem je prišlo do nenamernih in neljubih tiskarskih napak.

Pravilen naslov članka je »MARTINOVA ZBIRKA«.

Prvi stavek I. odstavka se glasi: »Leta 90 je bil Martin vpoklican v...«.

Četrta vrstica 2. odstavka se glasi »... ki jih je pridobil kot pripadnik Modrih čelad leta '57...«.

Kot avtor članka se g. Martinu Leskovarju iskreno opravičujem in zahvaljujem za razumevanje.

Renato ZORKO, gl. in odg. urednik

SKUPAJ V VOJNI IN MIRU

Lenart, 30. marec 2001

Podelili so priznanja in častni naziv »Slovenska družina; Razvili bodo prapor združenja in zbirali gradivo iz časov slovenskega osamosvajanja. Zgledno sodelujejo z občinami, ki bodo zagotovile še izdatnejšo finančno pomoč. Odprta ke okumentarna razstava o osamosvojitvenih dogodkih v Lenartu.

Pri Lenartu v Slovenskih goricah je bil zbor članov Območnega združenja veteranov vojne za Slovenijo. Na njem so obravnavali delo v minulem letu, ki je bilo vsebinsko bogato in razgibano. Kot je povedal predsednik območnega združenja Peter Leopold, so veliko postorili za urejanje statusa veteranov, pomagali so organizirati veliko in odmevno srečanje udeležencev vojne za Slovenijo na Zavrhu in zbirali gradivo iz časov slovenskega osamosvajanja na širšem lenarškem območju. To bo eno od najzahtevnejših opravil tudi letos, ko bodo lenarški veterani sodelovali pri pripravah prireditvev v počastitev 10. obletnice slovenske osamosvojitve. Udeležili se bodo vseslovenskega srečanja veteranov ob 10. obletnico vojne za samostojno Slovenijo v Cerkljah ob Krki na Dolenjskem, razvili bodo nov prapor združenja, nudili bodo pravno in strokovno pomoč pri pridobivanju statusa veterana (zdaj ima na območju občin Benedikt, Cerkvenjak, Lenart in Sveta Ana ta status 171 občanov, pogoje pa izpolnjuje 367 občanov), udeležili se bodo srečanja veteranov vzhodnoštajerske pokrajine in Pomurja, organizirali spominske svečanosti ob 10. obletnici samostojne Slovenije in sodelovali z vsemi veteranskimi organizacijami, je še povedal predsednik območnega združenja VVS iz Lenarta Peter Leopold. Zahvalil se je za pomoč in podporo občine Lenart pri pridobivanju ustreznih prostorov in dejal, da naj bi v spomin na poosamosvojitvene dogodke pri Lenartu pripravili posebno razpravo. Območno združenje bo letos okrepilo sodelovanje z vsemi novonastalimi občinami, ki so nastale iz nekdanje lenarške. Zbor sta pozdravila tudi lenarški podžupan Franc Krivec in župan občine Benedikt Milan Gumzar. Izrazila sta pripravljenost občin, da v bodoče tudi v proračunih predvidijo del sredstev za podporo delovanja veteranske organizacije. O pomoči pri urejanju veteranskega statusa pa je spregovoril vodja izpostave za obrambo v Lenartu Anton Slana. Dotaknili so se tudi vloge in pomena pripadnikov manevrske strukture narodne zašite. Njeni pripadniki so od 17. maja 1990 leta iskali pomoč pri ljudeh,

*Dobotniki priznanja in častnega naziva »Slovenska družina« v družbi Petra Leopolda, predsednika OZVVS Lenart
Foto: Foto Tone*

ki so jim zaupali in s katerimi so lahko sodelovali pri zbiranju in skrivanju orožja, brez katerega ne bi bilo kasnejše kratke, a zmagovite vojne za lastno državo. Zato so na zboru nekaterim zaslužnim posameznikom podelili posebna priznanja ter častni naziv "Slovenska družina."

Dobili so jih Branko Kos, Franc Oletič, Ivan Vela, Inge Markoli, Jože Šuman in Venčeslav Čuček. Ob tej priložnosti je svetovalec vlade v ministrstvu za obrambo RS mag. Marjan Fekonja poudaril, da smo Slovenci v osamosvojitveni vojni zmagali na miren, kulturno slovenski način. Vojne po njegovem ne moremo meriti z litri krvi in preštevanjem lobanj mrtvih in čeprav je vojna trajala le 10 dni je slovenska zmaga nesporno zgodovinsko dejstvo. Država naj ne pozabi velikih dejanj in malih ljudi, je v Lenartu dejal mag. Marjan Fekonja.

Za novega tajnika Območnega združenja veteranov vojne za Slovenijo Lenart so izvolili Franca Serneca, za blaganičarko pa Stanko Senica. Potrdili so zaključni račun za lani, sprejeli finančni načrt združenja in letošnji delovni program območnega združenja Lenart. Zborovanje lenarških veteranov so pozdravili tudi predstavniki združenj s Ptuja, iz Ruš ter predsednik pokrajinskega odbora Vlado Maher. Srečanje so sklenili s krajšim prijateljskim srečanjem.

Mag. Marjan Toš

STRELSKO TEKMOVANJE

17. maja je pripravila strelska sekcija Območnega združenja veteranov vojne za Slovenijo Radovljica - Jesenice na strelišču v bližini vojašnice na Bohinjski Beli tekmovanje v streljanju z zračno puško. Najbolje so se odrezali Boris Kozinc, Stanko Ažman in Nikolaj Legat, ki so iz rok radovljiškega župana Janka Sebastijana Stuška prejeli tudi medalje.

R. Klinar

“POEZIJA”

Utrinki želja

*Ščip po svodu nebeškem se dviga,
Zemlji okrogli nagajivo mežika,
igraje ji, morske valove premika.*

*Na njem neumorno kuje kovač,
kuje, da utrinki na Zemljo frčijo,
želje, upe skrite, koj izpolnijo.*

*Tolči, neumorno ti lunin kovač,
tolči, tolči, vse dni in dolge noči,
utrinke kuj, le nikar ne zasp!*

Zoran Kosmina

SREČANJE VARNOSTNIKOV NE KRŠKO

Brestanica, 30.marec 2001

Na ribniku v Brestanici je ta dan potekalo družabno srečanje, kjer so se zbrali varnostniki in upokojenci varovanja, ki so bili v času osamosvojitvene vojne zaposleni v NEK, z namenom, da se skupaj spomnijo dogodkov v NEK, povezanih na osamosvojitveno vojno.

Na srečanju so se jim pridružili gostje iz vodstva NEK Ivan Špiler, vodja splošne službe; Ivan Lubšina, vodja Varovanja NEK; Bojan Matkovič, takratni upravitelj obrambnih načrtov; Hrvoje Perharič, takratni tehnični direktor in gostje s strani ZVVS: Ana Breznikar, Ernest Breznikar, upokojeni polkovnik SV, takratni poveljnik 25. območnega štaba Teritorialne obrambe za Posavje in član Pokrajinskega odbora ZVVS; Mitja Teropšič, polkovnik SV, predsednik PO ZVVS za Posavje in član Predsedstva ZVVS; magister Tomaž Teropšič, aktivni udeleženec vojne za Slovenijo 91, direktor Posavskega muzeja Brežice ter Rudi Smodič, predsednik OZZVS Krško. Družabno srečanje se je pričelo s krajšo slovesnostjo. Varnostnikom sta o okolščinah in o zapletih okoli pridobivanja statusa "Veterana vojne za Slovenijo" spregovorila Mirko Tišler, takratni vodja varnostnikov NEK in takratni namestnik poveljnika narodne zaščite za NEK in Mitja Teropšič. Predsednik

OZZVS Krško, Rudi Smodič je varnostnikom NEK, novo sprejetim članom v OZZVS Krško, ki se niso mogli udeležiti Občnega zbora OZZVS Krško, podelil članske izkaznice, spominske medalje ter kape z emblemom OZZVS Krško.

Na družabnem srečanju je bilo prijetno, saj sta večer z glasbo popestrila Srečko Blazinšek s harmoniko in Roman Kovačič z baritonom. Obudilo se je tudi veliko spominov na dogodke pred desetimi leti. Od vseh je bilo slišati, da so na ta del naše zgodovine ponosni, čeprav jim na srečo ni bilo potrebno uporabiti orožja. Upravičeno se varnostniki NEK sprašujejo, zakaj po 10 letih še ni zakonsko opredeljen veteranski status tudi za njih, saj so 90/91 branili enega najpomembnejših objektov v Sloveniji in če bi bilo potrebno, bi za to žrtvovali tudi svoje življenje.

Sedaj, ko so varnostniki vsaj člani Združenja veteranov vojne za Slovenijo bolj optimistično gledajo na vso drugače in menijo, da bo kmalu dan, ko bodo s ponosom rekli, da so uspeli in da imajo status veteranov vojne za Slovenijo.

Pred zaključkom srečanja so se dogovorili, da se prihodnje leto zagotovo zopet dobijo in da bo srečanje postalo tradicionalno.

Matjaž Gomilšek

POD DRŽAVNIMI SIMBOLI

Vače, 7. april 2001

Ob 10. obletnici slovenske državnosti in osamosvojitvene vojne ter 153. letnice slovenske zastave je grboslovno, rodoslovno in zastavoslovno društvo Herladica Slovenica na Geossu tudi letos kot vsako leto pripravilo slovesnost z izobežanjem slovenske zastave.

Med uglednimi gosti ministrom Ivanom Bizjakom, predsednikom prve slovenske vlade Lojzetom Peterletom, slovenskim metropolitom dr. Francem Rodetom ter poslanci se je svečanosti udeležil tudi predsednik DZ Borut Pahor, ki je bil tudi slavnostni govornik:

»Redko kdaj je, da se ob pogledu na trgu pred slovenskim parlamentom, kjer zelo visoko in zelo ponosno plapolata slovenska zastava ne spomnim, kako je bilo tistega junijskega večera pred desetimi leti, ko se je le-ta prvič dvignila pod slovensko nebo. Tisti večer še ni bila svoboda, svobodo smo si priborili po 10 dnevni vojni in s spretno diplomacijo, predvsem pa z veliko voljo in energijo vseh ljudi, ki so prej na prebiscitu in formalnem priznanju Slovenije kot države strnili vrste zato, da je Slovenija danes, po desetih letih, upravičeno na evropskem zemljevidu kot stabilna, varna in napredna država, ki z velikimi ambicijami gleda v svojo prihodnost.

Kadarkoli se je, se in se bo dvigala slovenska zastava, bomo čutili ponos da pripadamo sicer majhnemu, vendar zelo žilavemu in naprednemu narodu, ki je ne samo zavoljo sreče, ampak tudi zavoljo rabsodnosti ljudi, ki so bili ob pravem času na pravem mestu, znali razumeti zgodovinske okoliščine, izkoristiti čas v svoj prid in se v vsej svoj ambiciji pognati v najbolj razvite in najbolj napredne. Ta čas, ki prihaja, je torej naš čas, ki ga

pričakujemo z veseljem in zanosom pod evropsko in našo slovensko zastavo. Kadarkoli plapolata in bo plapolala, bo sleherni od nas čutil nek ponos in samozavest, da pripada naciji in državi, ki je in bo v skupno evropsko dediščino prinesla tiste vrednote in lastnosti, zaradi katerih bodo na nas ponosni tudi sosedje in drugi evropski narodi. Tako je bilo in tako bo. Pred 10 leti smo stopili na trnovo pot, zdaj hodimo ponosno naprej, in ni prav nobenega razloga, da nas bi bilo poslej kakorkoli strah, nasprotno, z velikim upanjem in velikim pričakovanjem se smemo zaradi nas in zaradi naših otrok, ki prihajajo za nami, veseliti te prihodnosti pod slovensko zastavo.«

R. Zorko

Borut Pahor, predsednik DZ RS

Foto: R.Z.

TRETJE VETERANSKO ZDRUŽENJE V POSAVJU

Sevnica, 19. april 2001

Po šestih letih delovanja območnega odbora, ki je deloval pod vodstvom Janija Koširja, so sevniški veterani ustanovili svoje veteransko združenje, tretje v Posavju.

Sevniški veterani so delovali in bili aktivni kot območni odbor že od leta 93. Predvsem so izvajali redna letna srečanja posameznih enot Teritorialne obrambe iz let 90/91. Sevniška četa se je tako zbrala na šestih in interventni voda na devetih srečanjih, ob tem pa je vodstvo Območnega odbora aktivno sodelovalo tudi s pokrajinskim odborom ZVVS, katerega rezultat je ustanovitev Območnega združenja kot samostojne pravne osebe, ki je že na ustanovnem zboru sprejelo sklep o včlanitvi v Zvezo veteranov vojne za Slovenijo.

Ob ustanovnem zboru jih je nagovoril tudi sevniški župan Kristjan Janc, sicer tudi veteran in član odbora, predsednik pokrajinskega odbora ZVVS Mitja Teropšič in generalni sekretar ZVVS Jože Kuzman, ki je navzočim predstavil organizacijo kot tako in predvsem njene aktivnosti, ki sledijo v jubilejnem letu ob 10. obletnici osamosvojitvene vojne '91.

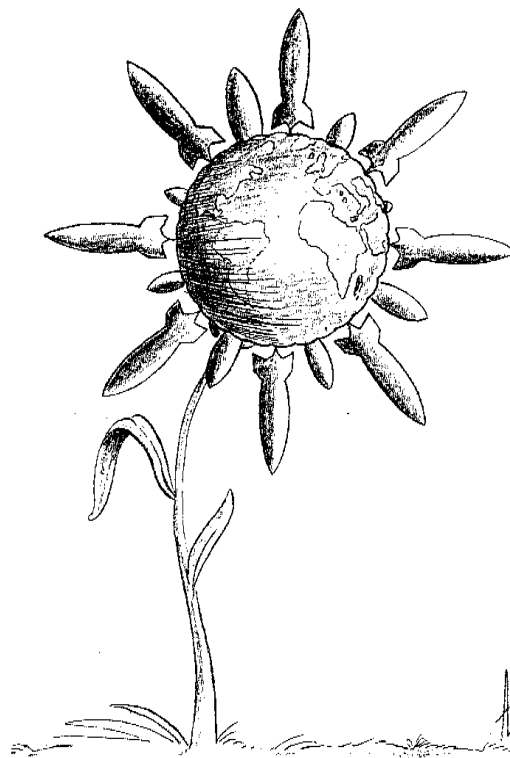
Prisotno članstvo je nato enoglasno izvolilo organe Območnega združenja, katerega predsednik je postal Brane Keber, podpredsednik Drago Slokan in sekretar Lado Mešiček, izvolili pa so tudi še šest članov predsedstva. Predsednik nadzornega odbora je postal Alojz Završnik ter predsednik častnega razsodišča Mirko Ognjenovič.

V delovni program za leto 2001 so zapisali kot prioriteto nalogo nakup in razvitje prapora, nabavo svečanih veteranskih ter ureditev klubskega prostora s pisarniško opremo in prepotrebni računalnikom, hkrati pa se bodo udeleževali vseh aktivnosti, ki bodo razpisane v okviru krovne veteranske organizacije.

R.Zorko

*Branko KEBER-novo izvoljeni predsednik OZVVS Sevnica
Foto: R.Z.*

ŠPORT

VEČKRATNI DRŽAVNI PRVAK

V Savinjski dolini živi lepo število občanov, ki se lahko pohvalijo z dobrimi dosežki na športnem področju. Nekateri med njimi sodijo v sam državni vrh. Eden takšnih je nedvomno tudi Dušan Urankar z Gomilškega; v času vojne za slovensko samostojnost je bil med ostrostrelci; je večkratni državni prvak v streljanju na glinaste golobe, na tarčo srnjaka in bežečega merjasca. Kako uspešen strelec je Dušan Urankar pa priča tudi preko 150 pokalov, ki krasijo vitrine v njegovi pisarni, dnevni sobi in v lovski sobi. Slednja je tudi verodostojen dokaz strelske in lovske tradicije njihove družine, saj je v njej lepo število očetovih lovskih trofej in priznanj, ki jih dopolnjujejo dosežki sinov in v zadnjem času tudi vnukinje in vnuka. Skratka, gre za družino, ki jo v veliki meri družijo skupni interesi, še zlasti pa ljubezen do narave, lovstva in strelskega športa. Sicer pa je Dušan tudi vojni veteran in član območne organizacije ZVVS Spodnje Savinjske doline. Njegovo strelsko znanje pa ga je v času vojne pripeljalo med ostrostrelce.

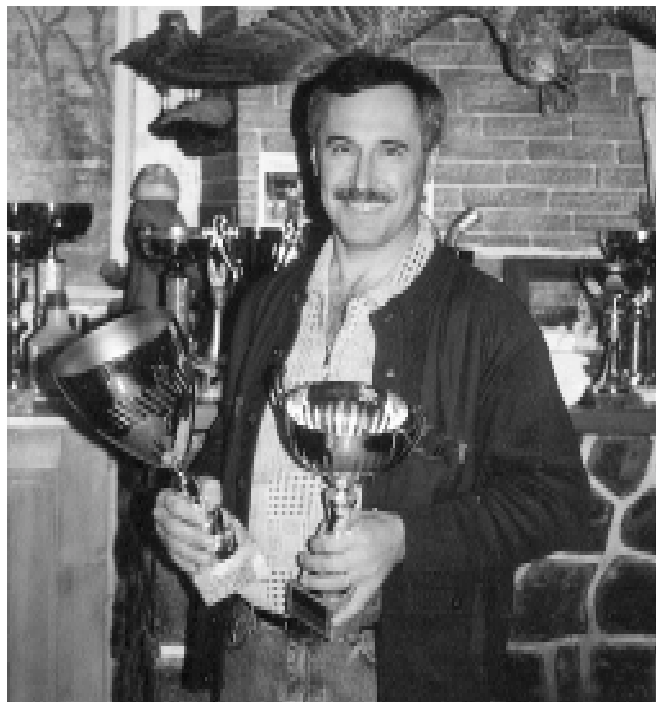
»Že od mladih nog me je oče vodil s sabo na lov. Z njegovo pomočjo sem spoznaval skrivnosti in lepote narave. Nekako sem se zaljubil v gozd in njene gozdne prebivalce, ki sem jih predvsem rad opazoval. Nekako v tem času, so lovci začeli pripravljati tudi tekmovanja v streljanju na glinaste golobe. Bilo mi je 15 let, ko sem zadaj za očetovo delavnico prvič ustrelil na glinastega goloba. Oče je videl, da mi to kar leži in z njim sem začel hoditi na tovrstna tekmovanja. Leta 1978 sem se udeležil prve republiške tekme in dosegel 4. mesto. Za nagrado mi je oče kupil novo japonsko puško TRAP, ki je bila predvsem namenjena za streljanje na glinaste golobe, kar je bilo čudovito darilo, saj se je takrat večinoma streljalo s klasičnimi lovskimi puškami. Bil sem med redkimi, ki so imeli to puško, ki se je od klasične lovske razlikovala zlasti po tem, da je avtomatsko izvrgla prazne naboje, njena cev je bila podaljšana, prav tako pa si s tako imenovanim selektorjem prestavljal spodnjo ali zgornjo cev. Dober dosežek na tekmovanju in nova puška sta mi dali še večjo motivacijo za ta šport.

Z 19 leti sem tudi naredil lovski izpit in postal aktiven član Lovske družine Braslovče,« pravi Dušan.

Za očetom oba sinova in ...

Dušan je v streljanju kmalu prekosal očeta, ki mu je z veseljem prepustil mesto, saj je bil vesel, da gre sin po njegovih stopinjah. Dušanov nekakšen duhovni vodja in učitelj je bil nato Franc Hladen.

»Brez njega verjetno ne bi uspel doseči takšnih uspehov. Z njim sem vrsto let bil v ekipi LD Braslovče in se tako še marsikaj naučil. Ko je začel s streljanjem tudi moj 8 let mlajši brat Sašo, se je izkazalo, da je prav tako nadarjen za ta šport. Hladen je že slabše videl, zato je mesto prepustil Sašu. Skupaj s Karlijem

Dušan Urankar v lovski sobi s pokaloma državnega prvaka za dve disciplini v streljanju na glinaste golobe.

Cizejem in bratom Sašom smo kot ekipa začeli z uspešnim obdobjem tega športa v okviru LD Braslovče, ki še vedno traja. Že nekaj časa smo v okviru celjske regije v samem vrhu. Pravzaprav ni tekme, kjer ne bi bili med tremi najboljšimi ekipami.«

Ob teh rezultatih pa seveda ne gre pozabiti individualnih uspehov, ki jih je dosegel Dušan v vseh teh letih. Predlansko leto je postal državni prvak kar v dveh disciplinah. Kot pravi je posebno vesel, ker mu je uspelo postati prvak v streljanju na glinaste golobe tudi v tako imenovanem lovskem položaju. Pri tem položaju držijo tekmovalci puško obrnjeno k tlom in jo dvignejo, ko je glinasti golob že izstreljen.

«Brat Sašo postaja moj največji konkurent. Nekajkrat je že bil boljši od mene in tudi včeraj na treningu me je dal v koš. Vesel sem, da je tako, saj to pomeni, da bomo kot ekipa lahko še bolj suvereno branili barve naše lovske družine. Hkrati pa je to uspešno nadaljevanje družinske tradicije v strelskem športu. Še posebno pa sem vesel, ker gresta po mojih stopinjah tudi hčerka Tadeja in sin Uroš. Hčerka je včlanjena v SD Juteks Žalec. Njen trener pravi, da je zelo nadarjena in če bo tako nadaljevala bo lahko kmalu med najboljšimi v državi.

Zaradi dobrih rezultatov sem ji pri Rajmondu Debevku kupil tudi zelo kakovostno zračno puško, kar ji bo omogočalo dosežati še boljše rezultate. Tudi sin Uroš ima veliko veselje do strelskega

športa in tudi njemu sem že kupil zračno puško, prav tako pa ima tudi že svojo TRAP puško za streljanje na glinaste golobe. Slednjo sem jaz dobil za nagrado na tekmi v Slovenj Gradcu. Skratka, če izvezam mamo in ženo, potem ima strelski šport v naši hiši že kar dolgoletno domovinsko pravico in najbrž bo še dolgo tako, " še pravi Dušan in se veselo nasmehne.

Kovaštvo le kot dediščina

Dušan Urankar je sicer samostojni podjetnik, ki nekako nadaljuje tradicijo kovaške dejavnosti, ki je dajala kruh njegovemu očetu Andreju in njihovi družini. Dušan se je hotel učiti za kovača, vendar sta ga mama in stric prepričala, da je odšel v srednjo tehnično šolo za strojnega ključavničarja, za kar jima je zelo hvaležen, saj drugače ne bi mogel opravljati takšnega dela kot ga danes. V logotipu svoje obrti ima sicer podkvico in nakovalo

kar je nekakšen simbol kovaške dejavnosti, drugače pa je strojni ključavničar, ki se skupaj s svojimi sodelavci loteva tudi zahtevnih projektov.

»Čeprav kovaštva skorajda ni več, pa se je z novim zanimanjem za konje znova pojavilo povpraševanje po tovrstnih uslugah. Žal jaz tega ne znam, oče, ki ima tudi sam konje, pa se za svoje potrebe še loti tega dela. Sam imam precej neprijetno izkušnjo glede podkovanja, saj me je enkrat, ko sem držal nogo, konj močno brcnil in mi kar dobro polomil rebra. Enkrat je bilo kar dovolj,« še reče Dušan ob koncu najinega pogovora, ki je bil zelo prijeten in sproščen.

Dušan Naraglav

LED JE PREBIT

V lepem sončnem dnevu so se v treh disciplinah pomerile ekipe in nekaj posameznikov. Glavni organizator je bila ZVVS, ki je igre oziroma tekmovanje tudi financirala. Glavni izvajalci so bili člani strelske sekcije OZVVS Ljubljana in člani Zveze za praktično obrambno streljanje (IDPA Slovenija).

V prvi disciplini - PAP na 100 m je sodelovalo 12 ekip, vrtni red najboljših pa je bil sledeč: 1.mesto Kočevje-Ribnica s 661 krogi, 2. mesto Maribor s 625 krogi, 3. mesto Ljubljana s 580 krogi, 4.mesto Krško z 549 krogi in 5. mesto Postojna s 539 krogi.

Pogled na strelišče med tekmovanjem

Foto: B. Ličina

V disciplini pištola velikega kalibra so se ekipe uvrstile po naslednjem vrstnem redu:

1.mesto Kočevje-Ribnica s 730 krogi, 2. mesto Maribor s 684 krogi, 3. mesto Krško s 626 krogi, 4. mesto Ljubljana s 608 krogi in 5.mesto Postojna s 607 krogi. V novi disciplini, ki je bila po izjavah večine tekmovalcev najzanimivejša, praktičnem obrambnem streljanju, se je pomerilo okoli 80 tekmovalcev. Ker so tekmovali v eni kategoriji se je tekmovanje štelo kot posamezno. Rezultati so naslednji:

1. mesto Andrej Feguš, 2. mesto Boštjan Pavlič, 3. mesto Dušan Levičar, 4. mesto Ivan Hriberšek, 5. mesto Iztok Turk, 6. mesto Andrej Jamnik, 7. mesto Boro Ličina, 8. mesto Rajko Tedeško, 9. mesto Bruno Špoljar, 10. mesto Igor Prelog, 11. mesto Marjan Čeplak, 12. mesto Marjan Brinovec, 13. mesto Žarko Raletič, 14. mesto Erno Zorc in 15. mesto Velid Horič.

Po razglasitvi rezultatov se je tekmovanje nadaljevalo s prijateljskim srečanjem. Led je bil prebit in upamo, da bodo tekmovanja v drugih disciplinah in športih še bolj zanimiva in napeta.

Boro Ličina

SREČANJE VETERANOV SLOVENIJE

1991 - 2001

Cerklje ob Krki, 23. junij 2001

Veteranke in Veterani, dobrodošli v Cerkljah ob Krki!

Ob pomoči slovenske vojske, policije in posavskih občin smo vam pripravili zanimiv in pester program, od bolj vojaških in policijskih predstavitev pa vse do nastopa pevke Nuše Derende in njene skupine.

Prisrčno vas bomo pogostili z okusnim vojaškim golažem in pivom, vinom ali brezalkoholno pijačo. Bone za pogostitev vam bodo razdelili v vaših območnih organizacijah, za zamudnike pa jih bomo delili v informacijskem šotoru (i), kjer boste morali pokazati samo svojo člansko izkaznico (ZVVS ali Sever). Poskrbeli smo, da bo dovolj hrane in pijače tudi za druge obiskovalce, saj tudi sladolei ne bo manjkali.

Pripravljeno bo tudi dovolj parkirnih mest za avtobuse in osebne avtomobile, prosimo vas le, da upoštevate navodila in ravnate po smerokazih.

Za vsak slučaj bomo postavili dva večja šotora, vi pa se kljub temu primerno oblecite.

Vidimo se v Cerkljah ob Krki!

Za organizacijski odbor:
Jože Kuzman, generalni sekretar ZVVS

PROGRAM PRIREDITVE

Od 09.00 do 10.30	in 12.30 – 18. ure	- kulturni program
- razstava fotografij »Posavje '91«		- podpis listine o sodelovanju med ZVVS in Združenjem Sever
- razstava karikatur Milana Alaševiča, karikaturista »Veterana«		- podelitev pokalov veteranskih športnih iger
- stalna razstava vojašnice Cerklje ob Krki	Od 12.00 do 12.30	- nastop pihalnega orkestra Videm Krško
- tehnični zbor oklepne enote SV		- nastop specialne enote policije
- tehnični zbor helikopterske enote policije	Od 13.30 do 18.ure	- pogostitev in zabava ob glasbi ansambla Happy Hour in pevke Nuše Derenda
Od 10.30 do 10.45 ure		
- nastop pihalnega orkestra Videm Krško		
Ob 11. uri: OSREDNJA SLOVESNOST		
- pozdravna govora predsednikov obeh veteranskih organizacij	Dodatna ponudba:	- dobrote iz Kapel
- pozdrav predstavnika posavskih občin		- Stami d.d.
- slavnostni govor predsednika države g. Milana Kučana		- Heledis
		- Streljanje s srednjeveškim lokom
		- Panoramski poleti z aero-taksijem (iz zraka pogled na prilipe, Rigonce, Krakovski gozd in K)

